

Täysistunto

Perjantai 15.12.2017 klo 13.18—17.31

Täysistunto alkoi klo 13.18. Täysistunto keskeytettiin klo 13.30. Täysistuntoa jatkettiin klo 15.02. Täysistunto keskeytettiin klo 15.58. Täysistuntoa jatkettiin klo 16.16. Täysistunto päättyi klo 17.31.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Arto Satonen (13.18—13.30), puhemies Maria Lohela (15.02—15.58 ja 16.16—16.38) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.38—17.31).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 100/2017 vp
Lakialoite LA 4, 6, 8, 12/2016 vp, 34, 42/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 3/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 24/2017 vp
Valiokunnan mietintö SuVM 1/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Jatkettuun ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö SuVM 1/2017 vp. Suuri valiokunta yhtyy eduskunnan 15.12.2017 tekemään päätökseen.

Keskustelu

13.19 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on synkkä ja surullinen päivä Suomen alkoholipoliittisessa historiassa. Ministeri Saarikko eilen illalla täällä istunnossa kertoi rehellisesti, että tämä esitys, joka nyt hyväksyttiin, lisää alkoholin kulutusta ja haittoja, aivan niin kuin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että "uudistuksen vaikutukset ovat ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen negatiiviset". Eduskunta siis tietoisesti teki ratkaisun, jolla aiheutetaan kärsimystä perheille, lapsille, lisätään alkoholikuolemia — 150 kuolemaa vuodessa — alkoholisairauksia, pahoinpitelyjä, rattijuoppoutta. Eikä tässä ole kysymys vain alkoholisteista tai suurkuluttajista vaan kenestä tahansa. Ministeri Risikko myönsi aiemmin, että jos tämä 5,5 prosentin raja menee läpi, niin tarvitaan vuositasolla

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

170 poliisia lisää. Sisäministeriön pääluokka äänestettiin hetki sitten, ja poliisimäärän lisäystä ei hyväksytty. Mitä nyt tehdään? Miten hallitus aikoo nyt paikata tämän vajeen? Samalla kaiken lisäksi avattiin portit etämyynnille, siten ulkomaiselle veronkierrolle ja kierteelle, joka voi johtaa Alkon monopolin murtumiseen ja kansanterveyslähtöisen alkoholi-politiikan tuhoon.

Arvoisa puhemies! Tulen toisessa käsittelyssä esittämään tämän surkean esityksen hylkäämistä.

13.20 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Tämän päätöksen jälkeen on syytä esittää koko tälle salille vakava varoituksen sana siitä ehkä kaikkein kohtalokkaimmasta asiasta, johon tämä päätös on johtanut, ja se on se, että etämyynnin osalta ja sitä kautta myöskin Alkon aseman osalta oikeustila on jätetty auki. Etämyyntiä ei kielletä säädöksellä, joten perustuslakivaliokunnan toteamus mietinnössä siteeratussa lausunnossa kuuluu: "Perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, jota ei ole tekohetkellä laissa säädetty rangaistavaksi." Tämä tarkoittaa siis sitä, että uudessa alkoholilaissa etämyyntiä ei ole kielletty. Tämä tarkoittaa sitä, että todennäköisesti tilanne on se, että nyt kun oikeustila nykytilanteesta on muuttunut perustuslakivaliokunnan lausunnon takia, tuskin kukaan syyttäjä lähtee nostamaan syytettä henkilöä vastaan, joka etämyyntiä tulee harjoittamaan. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että tämä oikeustila saataisiin nopeasti selkeäksi. Ja totta kai olisi ollut vastuullista vallankäyttöä tehdä päätös vasta [Puhemies koputtaa] sen jälkeen, kun tämä asia olisi ollut aivan kristallinkirkas — jos haluamme puolustaa paitsi Alkon asemaa myöskin järkevää ja hallittua alkoholipolitiikkaa — mutta siihen hallituspuolueilla ei ollut halua eikä valmiuksia, koska toiset intressit olivat tärkeämpiä.

13.22 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Minusta olisi ollut kohtuullista, kun tämä asia tulee tällä tavalla esille, että olisimme kuulleet suuren valiokunnan perustelut sille, miksi tällä mallilla mennään, kun on myös aika kyseenalaista se, miksi tämä on kiireellinen. Jos tämä on budjettilaki, niin sitten voisi kysyä, miksi käy näin: Esimerkiksi eilen keskustelussa turvallisuudesta vastaava ministeri Risikko sanoi, että mikäli tämä laki menee läpi, niin me tarvitsemme lisää rahaa poliisiin ja lastensuojeluun. Meillä on sisäministeriön pääluokka lyöty juuri hetki sitten kiinni, ja käsittääkseni poliisin rahat ovat siellä, eli se osuus tästä on auki. Toivon, että edes tänne lastensuojelun puolelle sitten tulevat ne lisäresurssit siinä vaiheessa, kun käsittelemme sosiaali- ja terveysministeriön pääkohtaa.

Mutta ylipäätään en ole ennen ollut tässä salissa tällaisessa tilanteessa: meillä perustelut ja pykälät ovat ristiriidassa keskenään, ja koko sali sanoo, että olemme yhtä mieltä siitä, että etämyynti kielletään, mutta sitä ei voida pykälään laittaa. Minusta tämä on varsin kummallista lainsäädäntöä.

13.23 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tuolla suuressa valiokunnassa kyllä vielä niin sanotusti yritimme kaikkemme, elikkä niin kuin näette sitten pöytäkirjasta, siellä tehtiin esitykset, jotka liittyvät asiantuntijakuulemisen jatkamiseen, siellä tehtiin esitykset valiokuntaan lähettämiseksi ja myöskin sitten siitä, millä pohjalla asian käsittelyä ylipäätensä jatketaan.

Täytyy kyllä surukseni todeta, että kyllä me tällä etämyyntipykälän puuttumisella riskeeraamme Alkon tulevaisuuden Suomessa. Täytyy sanoa, että sen pykälän kohdalla kun

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

me äänestimme ja ne numerot 108—77 lävähtivät tuonne tauluun, niin totesin tässä vieruskavereille, että muistakaa nämä numerot, näillä numeroilla alettiin kaatamaan Alkon monopoli Suomesta. Tämä epäselvä ja oikeudeton tila, mikä tällä hetkellä ollaan luomassa, on kyllä aivan hurja riski. Tuntuu kummalliselta, että tämä hallitus tieteen tahtoen haluaa ottaa tällaisia riskejä, kun meillä oli todellakin tässä äänestyksessä mahdollisuus käyttää sitä pykäläpohjaa, minkä asiantuntijat ministeriössä olivat valmistelleet ja mikä olisi aivan hyvin ollut mahdollisuus lisätä ja mistä äänestimme todellakin noilla surullisilla numeroilla 108—77.

Täällä ovat monet kollegat tuoneet esille sen, että mitäs nyt tässä tilanteessa. Meillä todellakin pitäisi huomioida poliisin ja lastensuojelun, monien toimijoiden resurssien väistämättömät lisäystarpeet. Tuntuu kyllä todella surulliselta, että juuri ennen joulua teemme tällaisia päätöksiä. Meillä on erilaisia järjestöjen kampanjoita, joissa keskustellaan siitä, miten hienoa olisi, kun olisi raitis joululapsille ja koko perheelle, ja täällä tämä enemmistö, 98 ääntä, oli valmis siihen, että emme halua [Puhemies koputtaa] lapsillemme sitä raitista joulua olla tarjoamassa.

Todellakin surullisia päätöksiä tältä eduskunnalta.

13.25 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Toisin kuin tässä on aiemmin esitetty, itse näen, että tämä on erittäin iloinen ja erinomainen päivä suomalaiselle alkoholipoliitikalle. Eduskunnan tekemä päätös on voitto päivittäistavarakaupalle, syrjäseuduille, maljasohran viljelijöille sekä myös suomalaiselle pienpanimoteollisuudelle. Tämä oli tärkeä päätös, enkä oikeastaan voi lisätä tähän mitään muuta kuin sen, että haluan kiittää eduskuntaa ja suurta valiokuntaa siitä, että tällainen saatiin tehtyä ja aikaiseksi. — Kiitos.

13.26 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tätä hallitusta on syystäkin arvosteltu siitä, että asiantuntijatieto ja sen pohjalta tehtävä päätöksenteko eivät kohtaa. Nyt tänään olemme sellaisessa tilanteessa, jossa asiantuntijatieto ja perustuslain arviointi eivät kohtaa. On minusta aika vakava paikka, kansanedustajakollegat, että etämyynnin osalta eduskunta on keskustelussa vetänyt sen johtopäätöksen, että riittävällä tavalla ei oteta huomioon perustuslaillista arviointia. Minkälainen on sellainen maan kansanedustajien joukko, joka kävelee perustuslakivaliokunnan yli valiokuntakäsittelyssä? Minusta se on kansanvallalle niin iso kysymys, että etämyynnin kohdalta pitäisi selkeyttää nämä säännökset.

Minusta perustuslakivaliokunnan arviointi on aivan tyrmäävä. Siinä sanotaan sanatar-kasti, että "jos tarkoituksena on saattaa etämyynti rangaistavaksi, tulee siitä säätää perustuslain 8 §:n laillisuusperiaatteen täyttävällä rangaistussäännöksellä". Siinä todetaan vielä erikseen, että jos ei ole tekohetkellä laissa säädetty jotakin asiaa rangaistavaksi ja tunnusmerkistöä ei ole riittävällä tavalla kirjoitettu, se johtaa siihen, että teko on silloin sellainen, josta ei voi rangaista. Ja vanha laki, joka oli jo ajassa väljähtynyt, nimenomaan ei riittäväällä tarkkuudella ottanut tällaiseen uuteen etämyynnin ilmiöön kantaa, eikä sitä ole tässä vuosien varrella muuten kuin oikeuskäytännön pohjalta selkeytetty. Nyt olemme tilanteessa, jossa oletetaan, että tämä perustuslain kannanotto todellisuudessa tekee tyhjäksi tämän ennakkopäätöksen, joka oikeusasteissa on annettu, ja silloin Suomen eduskunta lähtee siitä, että etämyynti on nyt sitten tämän jälkeen sallittua.

Minusta se on käsittämätöntä, että täällä ollaan muina miehinä näin merkittävän päätöksen edessä. Kyllä eduskunnan pitää tietää, onko etämyynti sallittua vai kiellettyä, ilman että odotetaan ministerin päätöstä.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

13.28 **Tuula Haatainen sd:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunnan puheenjohtajana voin kertoa teille, että etämyyntiasia selkiintyi siinä tilanteessa, kun olimme saaneet perustuslakivaliokunnan lausunnon. Lakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan lausunnoista kävi selvästi ilmi, että nyt kun tämä lakipaketti on auki, etämyyntiasia pitää selkeästi kirjata tähän lakiin. Esitin puheenjohtajana sitä, että tämä käydään perusteellisesti läpi. Esitin muun muassa sitä, että teemme asiantuntijakuulemiskierroksen kirjallisena ja vaikka kiireellisessä järjestyksessä. Olisimme varmasti saaneet ne lausunnot vuorokauden sisällä. Siitä äänestettiin. Hallituspuolueet eivät halunneet näitä asiantuntijalausuntoja saada, jotta olisimme voineet paremmalla tietopohjalla päivänvalossa tehdä päätökset siitä, miten tämän lain kanssa menettelemme.

Tämä laki ei ole budjettilaki, tämä on sidottu hallituspuolueiden taholta alkoholiverolakiin. Jos siitä nyt ongelma olisi syntynyt, alkoholiverolain osalta olisitte voineet kyllä hyvin tehdä sen lisäbudjetin kautta. Tälle laille olisi voitu antaa aikaa ja tehdä se nyt kunnolla, jatkaa vaikka istutautauon jälkeen helmikuussa. Tämä olisi varmasti parissa viikossa, kuukaudessa saatu siihen järjestykseen, missä hyvässä lainsäätämisyjärjestyksessä kuuluu lainsäädännön olla. Olen todella pahoillani siitä, että olen joutunut tällaista prosessia katsomaan. Nyt kiire on ajanut yli huolellisen valmistelun.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Täysistuntoon otetaan tauko suuren valiokunnan kokouksen vuoksi, ja istuntoa jatketaan kello 15.

Keskustelu keskeytettiin kello 13.30.

Keskustelua jatkettiin kello 16.18.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua päiväjärjestyksen 2. asiasta.

16.18 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puheenjohtaja! Tässä yhteydessä täytyy palata vielä tähän erikoiseen käsittelytapaan, joka tämän alkoholilainsäädännön osalta on ollut. Pidän edelleenkin eduskunnan työtapojen kannalta erittäin ongelmallisena, että näin iso asia tuotiin eilen valiokunnasta suoraan saliin, ilman että edustajilla oli mahdollisuus tutustua valiokunnan mietintöön, ja että yömyöhään viedään lävitse tällaista asiaa, jolla on erittäin suuria vaikutuksia.

Tätä käsittelyä kuvaa myös se, että suuren valiokunnan mietintöä ei kukaan käynyt esittelemässä, vaikka voisi kuitenkin ajatella, että olisi kuultu, [Hälinää — Puhemies koputtaa] miten suuri valiokunta on tähän omaan ehdotukseensa tullut. Tämä jyräyshenki ei ole hyvä, ja se on tälle asialle ongelmallinen. On suuri mahdollisuus, että tässä syntyy myös päätöksiä, joiden kaikkia seurauksia eduskunta ja kansanedustajat eivät ole voineet nähdä.

Erityisen ongelmallisena pidän sitä, että eduskunta on tietoisesti hyväksymässä lainsäädäntöä, joka ei vastaa perustuslakivaliokunnan asiassa antamaa ohjeistusta. Se ohjeistushan oli, että joko täytyy muuttaa perusteluita, joissa lukee, että etämyynti ei ole sallittua, tai sitten täytyy muuttaa pykälä niin, että pykälissä sanotaan, että etämyyntiä ei hyväksytä.

Täällä käydään säännöllisin välein keskustelua hyvästä lainsäädännöstä ja siitä, mitä voitaisiin tehdä valmistelun parantamiseksi. Nyt eduskunta vastoin sillä olevaa yksiselit-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

teistä tietoa valitsee epämääräisen oikeustilan, joka sitten laitetaan yrittäjien, kansalaisten ja oikeuslaitoksen murheeksi. Tämä on murheellista.

16.20 Mika Niikko ps: Arvoisa puhemies! En ole aiemmin ollut mukana näin alkoholinhuuruisen lainsäädännön parissa kuin eilen ja tänään, ihan kirjaimellisesti. Toki voin elää tämän päätöksen kanssa, ei tämä minuun vaikuta millään tavalla, mutta kuitenkin ne tuhat lapset ja nuoret, jotka joutuvat kärsimään alkoholinkulutuksen kasvun myötä, ovat se asia, mitä mielestäni hallituksen tulisi seurata tämän lainsäädännön jälkeen. Pitäisi asettaa jonkunäköisiä kirjauksia siitä, että seuraamme esimerkiksi sitä, millä tavalla ne 16–17-vuotiaat nuoret, jotka menevät ravintola-alalle töihin muussa tarkoituksessa kuin ammatin opiskelemaan, sopeutuvat tai millä tavalla on järkevää heidän työskennellä tällaisessa ympäristössä jopa aamuneljästä saakka. Ja jos tällaisia kirjauksia tehdään, on tietenkin luonnollista, että sinne varmaan tulee siitä etämyynnistä aika tiukat kirjaukset nyten maanantaina, kun asian käsittelyä jatketaan, ja siinä mielessä toivoisin, että hallituksen jäsenet voisivat keskenään pohtia sitä, millä tavalla tämä saadaan edes näyttämään siltä, että hallitus tosissaan pyrkii ehkäisemään myös niitä haittoja, mitä tämän lainsäädännön kautta syntyy.

16.22 Pia Viitanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluan myös kiinnittää huomiota tähän varsin epäselvään ja epämääräiseen käsittelyjärjestykseen, mikä täällä eduskunnassa on otettu. Ei ole ollut hyväksi, että tämä on tuotu kiireellisellä aikataululla, keskusteltu yömyöhään, suuren valiokunnan kokouksen jälkeen päätöstä ei esitellä eikä perustella, etenkin kun tiedämme tämän ongelman vielä, mikä liittyy perustuslakivaliokunnan lausuntoon etämyynnin osalta.

Puhemies! Haluan vielä alleviivata sitä täällä esiin tuotua seikkaa, että parhaillaan käymme budjettipääluokkia läpi ja parhaillaan on se tilanne, että täällä on todennut hallitus itsekkin, että tämän lainsäädännön myötä poliisi tarvitsee lisää rahaa, lastensuojelu tarvitsee lisää rahaa, ja olemme juuri tätä ennen lyöneet kiinni esimerkiksi sisäministeriön pääluokan, jossa näistä poliisien määrärahoista päätetään. Tämä on varsin ristiriitaista, ja omalta osaltani todella myös ihmettelen sitä kiireellisyyttä, mikä tällaiseen isoon kokonaisuuteen liittyy, enkä pidä hyväksyttävänä näitä menettelytapoja, joita tässä on noudatettu.

16.23 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Tämä alkoholilain kokonaisuuden käsittely ei kyllä valitettavasti ole ollut kunniaksi eduskunnalle. Niin perustuslakivaliokunta kuin lakivaliokunta käsittelevät tätä etämyyntikysymystä, ja totesimme lakivaliokunnassa varsin yksiselitteisesti, että nämä kirjaukset, mitä tähän lakiin oli otettu, eivät ole riittäviä, vaan tämä asia olisi pitänyt nyt kerralla selkeyttää, kun alkoholilain kokonaisuus on käsitelty. Tämän vuoksi myös tänään suuressa valiokunnassa, kun tätä asiaa käsiteltiin, esitimme, että tästä olisi järjestetty nyt ne asiantuntijakuulemiset, jotka valitettavasti jäivät käymättä läpi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, vaikka sielläkin oli ollut toiveita siitä, että asiantuntijoita vielä tästä etämyyntikysymyksestä oltaisiin kuultu. Suuri valiokunta kuitenkin päätyi toiseen kantaan. Meidän mielestämme tämä on valitettavaa eikä ole lainsäätämisen näkökulmasta erityisen kunniakasta. Tämä on iso kysymys, ja pahimmillaan tässä voivat toteutua myös todella isot riskit. Sen vuoksi olisi ollut perusteltua, että tämä asia olisi käsitelty päivänvalossa huolellisesti. Mitään perusteita, mitään syitä tälle tulipalokiireelle, joka hallituspuolueiden puolelta oltiin tahallisesti luotu, ei todellisuudessa ollut. Tämä asia

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

olisi voitu käsitellä ajan kanssa, ja me olisimme halunneet tälle kunniakkaan, asiallisen käsitteilyn.

16.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että lainvalmistelu ja äänestämishojeet olivat semmoisia, että maalaispoika oli ihmeissään niiden kanssa. Täytyy sanoa, että se kyllä kuvaa jo tämän lainvalmistelun aloittamista, kuinka on ollut hallituspuolueille hyvinkin vaikeaa ja hankalaa hakea sellaisia ratkaisuja, joita täällä sitten voitaisiin käsitellä. Kun yhden päivän aikana tapahtuu muutoksia, niin se ei kyllä enää ole eduskunnankaan kannalta mitenkään järkevää.

Kaikkein valitettavinta tässä on kuitenkin se, että etämyyntioikeus — jonka osalta jäi harkitsematta, kuuntelematta perustuslakivaliokunnan näkemyksiä — ei tullut voimakkaasti kirjatuksi. Nyt me olemme tilanteessa, missä oikeuskäytäntöjen myötä tapahtuu se, että oletettavaa on, että Alkon monopoli murtuu hiljalleen. Toki tällä hetkellä on menossa 4,7:n osalta mietojen alkoholien myymiseen liittyvä oikeusprosessi. Nyt kun prosenttilukua korotettiin, niin se päätös ei tule oikeusprosessissa luultavasti ottamaan tähän kantaa, vaan sitten käydään jotakin muuta. Toivotaan, että hallitus pystyy selkeyttämään tätä niin, että ei jätetä yksinomaan markkinoita tämän murheen kanssa.

Kokonaisuutena en voi olla sanomatta, etteikö tässä uudistuksessa ole myös hyviä elementtejä, mutta tämä oli surullista. Sen vuoksi haluan kritisoida sitä, että tämä etämyynti tuli pakonomaisesti tähän mukaan. Minun mielestäni esityksessä on hyviä puolia, ja niitä aion kannattaa jatkossakin.

16.26 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Otan tässä kaksi asiaa esille elikkä prosenttirajan korotuksen ja sitten etämyyntiasian.

Täällä puhuttiin tästä, että tämä on surullinen päivä ja tämä on varoitus ihmisille ja miten täällä nyt tällä tavalla voi käydä. Nyt kun puhutaan prosenttirajan korottamisesta, niin Suomessa on käyty vuosia tätä keskustelua, pitäisikö kaupassa olla vähän laajempaa valikoimaa vai ei. Monet meistä ennen eduskuntavaaleja kertoivat avoimesti kantansa. Tämä on niin sanotusti — sanoo sitä nyt sitten omantunnonkysymykseksi tai tarkoituksenmukaisuusharkinnaksi — asia, joka meille poliitikoille kuuluu. Siinä mielessä en ymmärrä, mitä jotkut tarkoittavat puhuessaan, että tämä on vakava varoitus tai että nyt on vaaratilanne. Tämä on normaalia harkintaa, ja kansa on meidät tänne valinnut, ja tänään tiukasti äänestimme. Demokratia on puhunut, ja siinä mielessä pulinat pois. Sitä en näe mitenkään ihmeellisenä, että äänestämme asiasta.

Toinen kysymys on sitten etämyynti, josta kyllä olen itsekkin melko huolissani. Olen itse perustuslakivaliokunnan jäsen, ja me tosiaan totesimme siitä — kun tuotiin esille perustuslain 8 § ja laillisuusperuste elikkä se, että säädöksissä pitää määrätä joku teko rangaistavaksi, se ei voi olla pelkästään perusteluissa — että tämä epäkohta on täällä edelleen, ja aika tiukalla äänestyksellä, niin että minä en tiedä, ymmärsivätkö nyt sitten tämän pykälän osalta ihmiset ihan sitä asiaa, koska tähän on tullut aika nopealla tahdilla ja tämä on sinänsä aika monimutkainen asia. Jotkut ovat ehdottaneet, että tämä pitäisi palauttaa perustuslakivaliokuntaan tämän EU-oikeudellisen pohdinnan vuoksi, mutta perustuslakivaliokunnan tehtäviin ei kuulu tulkita EU-oikeutta, se kuuluu viime kädessä EU-tuomioistuintielle, joten en usko, että sillä palauttamisella mitään uutta tähän saataisiin. Mutta tämä on tosi vakava ongelma. Pyytäisin hallituspuolueita nyt miettimään tämän, tämä ei voi jäädä tuomioistuinkäytännön varaan.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

16.28 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden menettelytapa tämän asian käsittelyn kannalta oli moitittava itse tuon surullisen lopputuloksen kannalta, mutta myös eduskunnan oman työn arvostuksen näkökulmasta. Prosenttirajaa ja sen vaikutuksia edustajat olivat varmasti pystyneet jo pitkään, kuukausia, harkitsemaan ja pohtimaan, mutta etämyyntiin liittyvät ongelmat tulivat valiokunnankin jäsenten tietoon vasta viikko sitten, niin kuin täällä ovat valiokunnan jäsenet kertoneet. Lähetekeskustelussahan asiasta ei puhuttu sanaakaan. Olen kyllä vakuuttunut siitä, että kun tämä mietintö, 200-sivuinen paketti, meille edustajille tuli vasta eilen istunnon jo alettua kyselytunnin jälkeen, niin aivan varmasti tässä salissa en ole ainoa, joka ei sitä ennättänyt lukea läpi, enkä ole ainoa, joka ei ennättänyt niin hyvin paneutua asiaan kuin olisi ollut asian käsittelyn kannalta tarpeen.

Lausunnolle lähteneessä luonnoksessa tuo pykälä etämyynnin kiellosta vielä oli. Valiokunnassakin asiantuntijat antoivat lausuntonsa sen luonnoksen pohjalta eli tavallaan siltä pohjalta kuin se etämyynti olisi ollut kielletty. Perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta siihen sitten osasivat kiinnittää huomiota. Mutta todellakin tuo käsittely on jäänyt täysin puutteelliseksi ja tämä tilanne auki. Tämähän olisi periaatteessa vielä mahdollista tässäkin istunnossa korjata eli lähettää se perustuslakivaliokunnalle tutkittavaksi, mitä ehdotettiin suuressa valiokunnassa. [Puhemies koputtaa]

Mutta vielä, puhemies, totean sen, että mikään yhteiskunnallinen tarve ei edellytä sitä, että laki viedään tällaisella kiireellä, hätäillen läpi.

16.31 Antti Rinne sd: Arvoisa puhemies! Jos ajattelee tavallisen kansalaisen näkökulmasta, niin ymmärrän hyvin sen, että niille, jotka tykkäävät nelosoluen kaltaisesta mausta oluessa ja haluaisivat sen oluen kaupasta hakea saunakaljaksi, silloin kun alkoholin kulutus on ihan normaalia, tuskin tästä mitään erityistä ongelmaa tulee. Mutta täällä ovat asiantuntijat hyvin vakaasti ja yksiselitteisesti todenneet sen, että alkoholin kokonaiskulutuksen määrä johtaa siihen, että syntyy sosiaali- ja terveyspuolelle ongelmia, jotka aiheuttavat kustannuksia — puhumattakaan niistä inhimillisistä puolista — ja tulee yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitoon lisäresurssien tarvetta. Ministeri Risikko täällä vahvisti, että 170 henkilötövuotta tarvitaan poliisille ihan pelkästään tämän lainsäädännön takia, ja uskon, että niitä olisi parempiakin paikkoja poliisien niukkoja resursseja vahvistaa kuin tämä kokonaisuus. Minun näkökulmastani päätökset pitäisi tehdä aina tutkittuun tietoon ja asiantuntijoihin perustuen, ja minusta nyt eduskunta on tehnyt täysin päinvastaisen ratkaisun tämän lainsäädännön yhteydessä.

Sitten mitä tulee tähän etämyynnin kieltämiseen: Käytin eilen useita puheenvuoroja tämän keskustelun yhteydessä, ja totean tässä yhteydessä vain sen, että tämä päätös synnyttää aikajanalla useamman kuukauden tilanteen, jossa tilanne on ikään kuin auki tulla markkinoille toimimaan, ja se käytännössä tulee tarkoittamaan sitä, että on iso riski siihen, että meidän keskeinen alkoholipolitiikan väline, Alkon vähittäismyynnin yksinoikeus, joka on kansanterveyden perusteella EU:n hyväksymä, on uhan alla, ja sen takia minusta tämä on erittäin vakava ja vaarallinen päätös. Sen takia teimme kaikkemme, jotta tämä päätös olisi nyt ollut toisenlainen ainakin tämän etämyynnin osalta. Niin kuin edustaja Räsänen totesi, niin tämä prosenttijuttu on ollut monella mietittävänä, ja uskon, että tässä salissa ei oikein auennut kaikille vielä se, miten vakavasta asiasta tässä [Puhemies koputtaa] etämyynnin kieltämisen toteuttamatta jättämisessä on.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

16.33 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Minä myös osaltani paheksun tätä menettelytapaa, sillä tässä käytännössä minulta riistettiin mahdollisuus tutustua tähän dokumenttiin, jonka pohjalta päätökset piti tehdä, ja se on eduskunnan oman työn kannalta kyllä äärimmäisen vahingollista, jos me emme arvosta tätä meidän työskentelyprosessiamme edes sen vertaa, että voimme kansalaisille sanoa, että juu, kyllä minä tiesin, mistä päätin. Näin ei nyt käynyt.

Sitten toinen asia: Kyllä kansanedustajan tulee ymmärtää, että lainsäädännön tulisi koskea ja se koskee koko Suomea ja se tuottaa tiettyjä seurauksia ja siksi pyritään etukäteen arvioimaan, mitä tästä lainsäädännöstä seuraa. Nyt nämä seuraukset olivat kerrankin tiedossa ja ne olivat perusteltuja monelta eri taholta, ja silti niille käännettiin selkä. Tämä kertoo siitä, millä arvopohjalla nyt tehdään aika vakavaa lainsäädäntöä, vaikuttavaa lainsäädäntöä, jossa asetetaan yksilönvapaus kaiken sen edelle, mitä joku päätös koko kansakuntaan vaikuttaa, ja tämä on arvokeskustelun paikka, hyvät edustajat. Olemmeko me menossa tähän suuntaan, että yksilön oikeus ajaa koko kansakunnan oikeuden edelle?

16.34 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Tämän asian käsittely ja tähän liittyvät asiat ovat historiallisia kahdessa mielessä ainakin siltä ajalta, minkä itse olen ollut täällä, vajaat 30 vuotta.

Ensinnäkin tämän lakiesityksen valmisteli kolme kansanedustajaa. Kokoomuksen ryhmän puheenjohtaja viime talvena ja keväänä ja varsinkin silloin, kun olin itse ryhmän puheenjohtaja, korosti, että on hienoa, että kansanedustajat valmistelevat tärkeän lakiesityksen. Tiedämme, ketkä he ovat — tai minä tiedän. Tulos on sitten tällainen eli todella huonosti valmisteltu ja ristiriitainen esitys. En silloin yhtynyt tietenkään tähän pakettiin, mikä oli.

Toinen historiallinen tekijä tässä on se, että se valiokunta, joka kuuli kaikki asiantuntijat, suuren määrän asiantuntijoita, paneutui asiaan, toki vähän kiireellä, äänin 14—3 hyväksyi tämän mietinnön ja se kaatui täällä eduskunnan isossa salissa. Asiantuntijalausunnat, joihin itse viime keväänä tutustuin, tyrmäsivät tämän suurin piirtein täydellisesti. Vain markkinavoimia edustaneet olivat tämän kannalla. Mutta täällä salissa se sitten kaatui. No, tämä on demokratiaa, ja näin täytyy hyväksyä, ei siinä mitään. Mutta nämä ovat minusta historiallisia asioita.

Arvoisa puhemies! Sitten nämä kaksi kysymystä.

Ensinnäkin tämä etämyynti. Se todella jää nyt eduskunnalta tietoisesti avoimeksi, ja eduskunta siirtää lainsäädäntövaltaa tuomioistuimille. Se on ehdottomasti meidän oikeusjärjestelmämme vastaista. Eduskunnan pitää tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka on pitävää kaikilta osin. Virheitä tulee ja vääriä tulkintoja, sitä varten oikeuslaitos sitten tulkitsee, mutta jos me täällä tiedämme, että teemme virheitä tai jätämme aukon, niin se on meidän häpeäksemme, ja siksi tätä voimakkaasti olen vastustanut. [Puhemies koputtaa]

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys...

Puhemies Maria Lohela: Haluatteko jatkaa täältä puhujakorokkeelta?

Jaa, niin, se onkin mahdollista. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle — Simon Elo: Kertokaa, edustaja Kankaanniemi, miten neuvottelitte itse tästä kysymyksestä aikoinaan!]

Arvoisa puhemies! Todellakin tämä etämyyntiasia jää auki, ja se on taloudellisesti erittäin iso kysymys. Meillä on puolentoista miljardin summa tuolla keltaisessa kirjassa alko-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

holiveron tuottoa, ja se on nyt kaltevalla pohjalla, paljonko se tämän uudistuksen jälkeen tulee olemaan, kun Alkon monopoli tältä osin murtuu ja etämyynti tulee mahdolliseksi. Se siis murtaa Alkon monopolin vähin erin. Siinä on todella isot verotulot kysymyksessä. Verotulot menevät ulkomaille, haitat jäävät Suomeen. Silloin etsitään sitä, millä rahalla ne korvataan, ja niin kuin yöllä sanoin, se on sitten tuloveroa, työn verotusta, yritysverotusta, pääomaverotusta tai vastaavaa kiristämällä. Tämä johtaa ilman muuta tämäntyyppiseen kehitykseen.

Arvoisa puhemies! Toinen kysymys on se, että tämä lainsäädäntö hylkää kansanterveysperusteisen monopolin Suomesta ja tässä muodostuu elinkeinopoliittinen monopoli Alko. Euroopan unioni ei hyväksy elinkeinopoliittista monopolia, se on aivan yksiselitteinen asia. Siksi, jos joku vie tämän jonkun tapauksen kautta Euroopan tuomioistuimeen, olen melkoisen varma, että hän voittaa ja valtio häviää ja Alko poistuu kuvioista. Silloin nämä vakuutukset, mitä nyt on kuulemma paperille pantu, että Alkon monopoli turvataan, ovat mustetta paperilla, eivät sen arvokkaampia, eli tämä on todella iso kysymys. No, varmaan joku voi halutakin, että se monopoli murtuu, mutta se on sitten eri asia. Samalla kyllä murtuu pohjoismainen hyvinvointiyhteiskuntamalli, joka meillä on ollut. Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa on tämä sama alkoholipoliittinen monopoli ja sen varaan rakennettu järjestelmä, joka on ollut erinomaisen hyvä, jota itse puolustin 23 vuotta sitten komissiota vastaan, ja saimme sen säilyttää, mikä on ollut arvokas asia. Se on tuottanut varmasti valtiolle kymmeniä miljardeja rahaa tämän runsaan 20 vuoden aikana, kun se säilyi. Nyt valitettavasti, arvoisat edustajat, joudun toteamaan, että viiden vuoden päästä ei meillä ole Alkon monopolia vaan vapailla markkinoilla kaikki alkoholi. No, se voi olla sitä eurooppalaisuutta, mutta mitä muuta siitä seuraa, se on sitten oma lukunsa. Isot rahavirratt kiinnostavat näitä toimijoita, jotka tällä puolella ovat toimimassa. Niin kuin jo illalla totesin, sote-puolen miljardit nyt hallitus on valmis antamaan yksityisille toimijoille, ja tässä menevät nyt nämä miljardit. Onko Veikkaus seuraava? [Leena Meri: Oikein hyvä puhe!]

16.40 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! On selvä, että tilanne, jossa etämyynnin kieltä on perusteluissa mutta ei pykälissä, on huonoa lainsäädäntöä, ja tähän pitää jollain tavalla korjata. Mutta jos katsoo nykytilannetta, niin tällä hetkellä etämyynti ei ole Suomessa kielletty, joskin käytännön sovellutukset tästä ovat kiristyneet ajan myötä. Ruotsissa se ei ole kielletty, ja siellä etämyynnin kautta tuleva tavara edustaa noin prosenttia kokonaiskulutuksesta. Siellä on kuitenkin aika vahva monopoli.

No, mikä on etämyynnin ja etäoston ero? Kyse on oikeastaan vain siitä, mikä on myyjän yhteys kuljetusyritykseen: hoitaako myyjä sen eteenpäin vai tilaako ostaja sen kuljetuspalvelun jostain muualta. Voi kuvitella, että jos tämä nyt kielletään, niin se on äärimmäisen helppo kiertää, ja jos me teemme lainsäädäntöä, joka on helposti kierrettävissä, niin sekään ei ole ideaalitalanne, sen lisäksi, että EU suhtautunee tällaisiin kieltoihin kriittisesti.

No, Tullin pitäisi valvoa tätä. Tämä asia tuli esiin hallintovaliokunnassakin. Tulli ei voi sen laatikon pohjalta perustella, onko myyjä välittänyt tuotteen kuljetusyritykselle vai onko kuljetusyritys keskustelematta myyjän kanssa tullut sinne varastoon ja nostonut sen autoonsa. Ei se näy paketissa millään tavalla, ja Tullin pitäisi kuitenkin tämä jollain tavalla pystyä valvomaan. Nämä ovat tällaisia asioita, mitä pitää tämän työstämisen tiimoilta selvittää. Lainsäädännön pitää olla yksiselitteistä ja pitää olla helppo seurata sitä, ja ei saa syntyä tällaisia hyvin epävarmoja tilanteita, mitä tässä helposti syntyy.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

Eli tämä nyt jatkotyöskentelyn evästykseksi. Jos haluaa etämyyntiä sitten sallia, niin sen veron maksun pitää olla yksinkertaista ja helppoa, ja siinä voidaan varmaan luoda digitaalisia järjestelmiä, joilla se onnistuu.

16.42 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Olen kyllä itse hyvin pettynyt tähän tapaan, jolla tätä lakia on viety eteenpäin. Mielestäni perustuslakivaliokunta oli siinä aivan oikeassa, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja eduskunnan tehtävänä olisi ollut selkeyttää etämyyntiä koskevaa oikeustilaa, varsinkin kun itse tämä lakiesitys on sen suhteen ristiriitainen, eli tosiaankin perusteluissa etämyynti todetaan kielletyksi, mutta pykälä puuttuu, ja kansalaisen oikeusturvan kannalta on hyvin kyseenalaista se, että kansalainen ei tiedä, mitä hänen jostakin teostaan seuraa ja mitä ei. No, eräs tulkinta on se, että kun perustuslakivaliokunta on nyt sitten todennut, että tämän lain mukaan etämyyntiä ei kielletä, niin se on siis sallittua, vaikka perusteluissa se kielletään, koska pykälät menevät perustelutekstin yli. Mutta tämä on minusta hyvin sekava ja valitettava tilanne, ja pidän hyvin vahingollisena sitä, että eduskunta ikään kuin nostaa kätensä pystyyn ja antaa oikeuslaitosten päätettäväksi sellaisen asian, joka perustuslain mukaan kuuluu eduskunnalle. Eduskunta säätää lait, ja sitten tuomioistuimet soveltavat näitä lakeja. Nyt tässä irtisanoudutaan meidän perustuslaista, ja minusta tämä on kyllä hyvin valitettavaa, eikä tämä ole ensimmäinen kerta tällä vaalikaudella, kun perustuslakivaliokunnan lausuntoja sivuutetaan minusta vähän omituisella tavalla.

Samoin pidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä hyvin valitettavana sitä, että meiltä oppositiolta vietiin mahdollisuus pyytää edes kirjalliset lausunnot Tullilta, verotajalta ja niin edelleen koskien sitä, mitä tästä etämyyntipykälän auki jättämisestä seuraa. Nyt kukaan meistä ei voi tietää varmasti sitä, mitä on edessä.

16.44 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Sanoin tämän jo eilen mutta sanon uudestaan, että olen hyvin ihmeissäni siitä, että kokoomus, joka ehkä suuriäänisimmin kaikista poliittisista ryhmistä puhuu siitä, että meidän pitää kuroa umpeen kestävyysvaje ja pitää kukkaronnyörit tiukalla julkista taloutta hoidettaessa, on niin väellä ja voimalla ajanut uudistusta, joka lisää alkoholinkulutusta ja — kuten kaikki asiantuntijat ovat meille kertoneet — tulee lisäämään sekä sosiaali- ja terveystalouden että myöskin poliisin ja ylipäänsä järjestys- ja turvallisuuden kustannuksia ja toisaalta heikentämään meidän maksukykyämme, kun se joukko vähenee, joka on työkykyinen ja rahoittaa hyvinvointipalvelut. Minusta on hyvin lyhytnäköistä, että kun on ajateltu asiaa talouden kannalta, on ajateltu kahta elinkeinoa eli vähittäiskauppaa ja panimoteollisuutta. Kuitenkin jos ajatellaan koko elinkeinoelämää, niin esimerkiksi työstä poissaolot alkoholin takia ja työkykyisen heikkeneminen alkoholin takia ja niiden aiheuttama kansantaloudellinen tappio, kun alkoholinkulutus kasvaa, ovat kyllä kansantalouden kannalta paljon isompi juttu kuin se hyöty, minkä vähittäiskauppa ja panimoteollisuus saavat.

Ottaisin vielä viimeisenä asiana esille kysymyksen 16-vuotiaiden työskentelystä anniskelupaikoissa. Eduskunnan enemmistöhän ei hyväksynyt niitä rajoituksia, joita siihen esitettiin. Minusta tämä on hiukan ihmeellistä, kun on vain muutama päivä siitä, kun puhuimme seksuaalisesta ahdistelusta ja korostimme nollatoleranssia. [Puhemies koputtaa] Kuka meistä uskoo, että tämä tilanne ei nyt sitten lisää seksuaalista ahdistelua anniskelualalla, nimittäin nuoriin kohdistuvaa?

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

16.47 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun laki on tullut pykälien osalta hyväksyttyä enemmistön tahdon mukaisesti, en enää mene näihin lain yksityiskohtiin vaan nostan esille muutaman huomion, jotka eivät kyllä ehkä tämän prosessin osalta ole kovin kunniaksi lainsäädännölle.

Ensimmäinen liittyy siihen periaatteeseen, mikä hyvin vahvasti tässä talossa on kuitenkin ollut tapana, että luotamme pitkälti tutkittuun tietoon ja niihin asiantuntijoiden arvioihin, joita he meille osoittavat, siis siihen tutkittuun tietoon, jota esimerkiksi tästä aihepiiristä kyllä valtavasti on teetetty. On ihan rehellistä todeta, että kyllähän nyt kävi niin, että oltiin valmiita kyllä kirjoittamaan tekstiin kaikki se, mitä asiantuntijat tästä aihepiiristä ovat sanoneet, mutta sitten itse näissä pykälissä ja siinä käytöksessä, joka meillä lainsäätäjinä oli, se ei kyllä näkynyt. Tästä voi vetää sitten vain sen johtopäätöksen, että onko niin, että tulevaisuudessa yhä enenevässä määrin voimme vähän valikoivasti valita sitä tietoa, jonka pohjalta me päätöksentekoa rakennamme. Tämä ei ole kestävä tie lainsäädännön tulevaisuuden näkökulmasta.

Toinen huomio liittyy tähän etämyyntikysymykseen. On kyllä varsin poikkeuksellista, että eduskunta ei halua ratkaista näin keskeistä asiaa lainsäädännöstä vaan antaa tämän niin kuin tuuliajolle: tuomioistuimet sitten ehkä tulkitsevat, tai sitten jossain vaiheessa perustetaan työryhmä ja yritetään tämä saada hoidettua. Perustuslakivaliokunnan lausunto oli tässä asiassa aika yksiselitteinen, ja olisi ollut kyllä toivottavaa, että olisimme toimineet lainsäätäjinä sen mukaisesti kuin meiltä odotetaan.

Kyllä tästä prosessista jää monta kysymysmerkkiä [Puhemies koputtaa] tulevaisuuteen, joista kyllä toivon, että ne pystyttäisiin vielä korjaamaan.

16.49 Mika Kari sd: Arvoisa herra puhemies! Haluan tässä myös yhtyä niihin näkemyksiin, että tästä menettelytavasta, jota eduskunta joutui kohtaamaan tämän alkoholilain käsittelyn yhteydessä, haluan kyllä esittää suuren kritiikin. Haluan esittää sen myös sen takia, ettei tähän taloon juurru tällainen asioiden jyräämisen kulttuuri, jossa kansanedustajille ei anneta tosiasiallista mahdollisuutta tutustua lakiesitykseen ja niihin yksityiskohtiin, jotka asioissa ovat vielä auki, kuten tässä muun muassa tähän etämyyntiasiaan. Asiantuntijoiden ohittaminen muullakin tavoin näkyi tässä lain käsittelyssä. Jätän nyt vaikka lainaamatta niitä puheenvuoroja, joita tänäänkin olen kuullut siitä, että ei kannata asiantuntijoihin uskoa. Emme me edustajat voi valita asiantuntijoita vain sen mukaan, kehen me lähtökohtaisesti uskomme tai kehen emme, vaan asiantuntijoiden kuuleminen on yksi merkittävä osa lainsäädäntöprosessia. Sitten omaa harkintaa, edustajan harkintaa, toki käytetään, mutta jos asenne on se, että ohitamme asiantuntijat, kun viesti ei miellytä, kuljemme vaarallista polkua.

Tähän etämyyntiasiaan lähinnä haluan myös merkata sen, että nyt jätetään täysin tuuliajolle tämä etämyynnin ratkaisu, ja toivon, ettei tässä ehdi tapahtua korvaamatonta vahinkoa. Mietin niitä mallasohran viljelijöitäkin ja muita alkutuotannon edustajia: jos synnytetään tilanne, jossa Alkon monopoli murretaan, niin kyllä se viina tähän maahan rantautuu vaikka sitten laivojen kautta. Kotimaassa enää ei tähkä kypsy.

Sanon vielä sen, että tämän lainsäädännön yhteydessä kyllä näkyi vahvasti myös se, että lobbareiden lonkerot — enkä tarkoita lasisia lonkeroita — kuristivat tätä kansanvaltaa tämän vuorokauden aikana, [Puhemies koputtaa] kuristivat ja kurittivat tätä kansanvaltaa kyllä hävyttömällä tavalla.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

16.51 Simon Elo sin: Arvoisa puhemies! 0,8 prosenttiyksikköä — 0,8! Kansanomaisemmin sanottuna kaupoista saa jatkossa melkein prosenttiyksikön vahvempaa kaljaa. Ei kuulosta noin lähtökohtaisesti kovin radikaalilta, mutta tämän keskustelun perusteella kyllä kuulostaa radikaalilta muutokselta, ja ehkä se sitten sitä onkin ja paljon tietysti monia muita asioita — minun mielestäni hyviä asioita. [Jukka Gustafsson: Asiantuntijat olivat toista mieltä!] Olenko nyt ensimmäinen tässä keskustelussa, joka iloitsee tästä uudistuksesta ja pitää tätä yksilönvapauden voittona?

Ja ihmettelen kyllä esimerkiksi vihreiden puheenjohtajaa, edustaja Aaltoa, joka vielä vaalikoneessa tätä uudistusta ja jopa viinien vapauttamista olisi kannattanut, ja sitten vihreä puolue, joka on puhunut hyvin vahvasti yksilönvapauksien puolesta, tällaisessa kysymyksessä äänestää ison osan oppositiosta tavoin hallituksen esitystä vastaan — minun nähdäkseni vain siksi, että he ovat oppositiossa, ei niinkään siksi, että tätä asiaa itse asiassa vastustaisivat.

Toisaalta jos katsoo kansan mielipidettä, niin TNS:n gallupin mukaan kaksi kolmasosaa kansasta vapauttaisi alkoholin myyntiä nimenomaan tämän 5,5 prosenttiyksikön osalta. Yli puolet myös sosiaalidemokraattien kannattajista oli tätä mieltä, samoin vihreiden kannattajista. Eli myös merkittävä osa niitten puolueiden [Puhemies koputtaa] kannattajista, jotka nyt tässä sitä vastustavat. Edustaja Rinne sanoi, että hän ymmärtää hyvin niitä ihmisiä, jotka haluaisivat sen A-oluen käydä ostamassa, ja arvostan sitä, että tämän sanotte, mutta toisaalta teidän entinen puoluesihteerinne Mikael Jungner sanoi, että tämä oli viimeinen niitti, miksi hän päätti erota nimenomaan nyt sosiaalidemokraattisesta puolueesta. Eli kyllä on selvästi myös teidän kannattajienne joukossa ihmisiä — hänhän kuitenkin oli puolueen jäsenkin — joille tämä linja ei kelpaa.

Lopuksi täytyy todeta, että kyllähän tässä tulee nyt tämä 100 miljoonan veronkorotus alkoholiverotukseen. Jos ajatellaan näitä sosiaalikeskusteluja — jotka sinänsä ovat tärkeitä ottaa huomioon, en sitä lainkaan kiistä — sillä on varmasti hillitsevä vaikutuksensa siihen, että tulisi näitä vahingollisia sosiaalisia vaikutuksia, joista esimerkiksi asiantuntijat ovat lausunnoissaan sanoneet.

16.53 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on tosi tärkeää nyt ymmärtää se, että jokaisella kansalaisella, yksilöllä, on omia näkemyksiään tällaisista asioista ja se liittyy siihen omaan arkipäivään. Minä ymmärrän hyvin niitä ihmisiä, jotka pitkän matkan päästä joutuvat sitä nelosolutta hakemaan. Minun mielestäni siihen täytyy joitakin fiksumpia ratkaisuja nyt Alkon puitteissa löytyä, että sitä vahvempaa olutta sitten saa siellä syrjäisemmissäkin paikoissa.

Mutta oleellista tässä asiassa on se, että tämän talon pitäisi pystyä tekemään analyysia siitä, miten tämä vaikuttaa koko kansantalouteen, miten tämä vaikuttaa kansanterveyteen laajassa mittakaavassa. Meidän, minun ymmärtääkseni, pitäisi pystyä tekemään kansakunnan näkökulmasta niitä päätöksiä eikä näitten yksilöitten. Meilläkin oli 490 000 äänestäjää viime kuntavaaleissa, niin että me emme niitten kaikkien ihmisten näkökulmia voi päätöksenteossa ottaa huomioon, vaan meidän täytyy tehdä tutkitun tiedon perusteella päätöksiä. Minun mielestäni sen takia tämä on niin ihmeellinen päätös. En yhtään ymmärrä tätä Simon Elon... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään puhujalistaan.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

16.54 Sirpa Paatero sd: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, äskeisten tekstiviestien jälkeen on palautetta tullut ihmisiltä. Kuten edustaja Rinnekin totesi, jos ihmiset henkilökohtaisesti ovat sitä mieltä, että heille olisi tämä kyllä sopinut — mutta yli 55 prosenttia Ehytin tutkimuksessa on sitä mieltä, että heille hyvin sopii se, että näin ei tehdä, kyllä he pystyvät hakemaan sen vahvemman alkoholinsa sieltä Alkon kaupasta — niin meidän tehtävämme on nyt tehdä se kokonaisarvio, ja kun katsoo sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntoa, ovat sosiaaliset ja terveysvaikutukset murskaavat, kun katsoo hallintovaliokunnan lausuntoa poliisien puolelta, todellisuus on murskaava. Näitten pohjalta ainakaan minun oman tunteeni mukaan ei voi tehdä mitään muuta päätöstä kuin sen, että välttää tätä kokonaiskultuksen kasvua, koska se on se syy, mikä johtaa haittoihin. Voidaan puhua prosenttien määristä.

Sitten täällä on ollut se näkökulma, että olisi jotain elinkeino- ja työllisyysvaikutuksia, kun me tiedämme, että tällä lailla heikennetään työllisyyttä siitä syystä, että se juominen siirtyy kotiin ja kadulle, ravintoloista pois. Elikkä sieltä paikasta, missä työllistettäisiin, siirrytään nyt kotiin, markettien myyntiin.

Mutta uskon, että tässä on itse asiassa isommasta kuvasta kysymys: Halutaan murtaa julkista toimijaa. Halutaan murtaa monopolia — tämä on ensimmäinen vaihe — ei kaikessa tässä, mutta monopolien osalta nyt murretaan Alkoa, seuraavaksi Veikkausta. Samaan aikaan ollaan viemässä VR:ää, Postia ja sotea. Tässä on kokoomuslainen, oikeistolainen, ajatusmalli, jossa julkisella puolella ei ole tulevaisuudessa enää valtaa päättää näistä asioista. Olen hyvin pahoillani, että muut puolueet hallituksessa ovat tämän ison kuvan ostaneet. Meillä pitäisi yhä edelleen huolehtia siitä, [Puhemies koputtaa] että julkinen valta vastaa ihmisten hyvinvoinnista myöskin näiltä osin.

16.56 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa herra puhemies! Minusta on virheellistä antaa sellainen vaikutelma, että tässä olisivat vastakkain liberaali alkoholipolitiikka ja konservatiivinen alkoholipolitiikka. Kuunneltuani kolme kuukautta asiantuntijoita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olen vakuuttunut siitä, että tässä ovat vastakkain joidenkin intressiryhmien etu ja kansantalouden kokonaishyöty. Myös hallituksen omasta perustelutekstistä ilmenee, että kun on tehty vaikutusarviointeja, on todettu, että vaikka tehtäisiin veronkorotus, niin tästä alkoholilaista aiheutuvat kulut yhteiskunnalle ovat suuremmat kuin ne odotettavissa olevat verotuotot. Tämä on hyvin valitettava tosiasia.

Kyllä vetoan nyt hallituspuolueisiin, että kun olette ajaneet läpi tämän esityksen, tämän kokonaisuudistuksen, niin kyllä toivoisin, että pitäisitte mielessänne sen, että lastensuojelu tarvitsee lisää määrärahoja, harmaan talouden torjuminen tarvitsee lisää määrärahoja, Tulli ja poliisi tarvitsevat lisää määrärahoja, ensihoito ja pelastustoimi tarvitsevat lisää määrärahoja. Tällä lailla on hyvin monenlaisia vaikutuksia, ja toivoisin, että teillä on ryhtiä myöskin sitten huomioida tämän lain seuraukset. Jos olette lukeneet sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, niin siitä käy hyvin ilmi, että tämä lakiesitys tulee kasvattamaan terveyseroja. Se tulee kasvattamaan alkoholiongelmia ja alkoholin aiheuttamia haittoja ei vain yksilöille vaan myös heidän läheisilleen. Vielä ei ole myöhäistä lukea sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä ja näiden lausunnon antaneiden valiokuntien mietintöä. Ensi viikolla äänestetään vielä.

16.58 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Alkoholi on sellainen asia, että se koskettaa jokaista suomalaista — ei välttämättä suoraan henkilökohtaisesti, mutta jokai-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

nen on lähipiirissään ja omassa elämässään nähnyt alkoholinkäyttöä. Valitettavasti alkoholi on ongelma suomalaisille, on ollut läpi historian, on nyt ja varmasti on jatkossakin. Täällä on puhuttu paljon alkoholihaitoista. Meillä on varmasti tässä eduskunnassa eri puolueiden välillä ja myös varmaan kaikkien puolueiden sisällä erilaisia näkemyksiä siitä, millä tavalla alkoholin haittoja tulisi vähentää ja mikä rooli siinä eri sääntelyillä, eri rajoituksilla ja eri politiikkakeinoilla on.

Kuitenkin itse haluaisin käyttää puheenvuoron ihan siitä asiasta, että alkoholin väärinkäyttö, alkoholismi, on sairaus. Se on sairaus, josta pitäisi puhua sairautena. Toivoisinkin, että tästä salista löytyisi vähän intoa ja kiinnostusta enemmän miettiä sitäkin, millä tavalla alkoholismia Suomessa voitaisiin hoitaa enemmän sairautena ja vähemmän sosiaalisena ilmiönä, vähemmän moraalisenä kysymyksenä. Meillä ei ole Suomessa sellaista sukua eikä varmaan ainakaan isompaa työpaikkaa, jossa tätä sairautta ei tunnettaisi. On erittäin tärkeää, että sitä vaikenemisen muuria saadaan murettua — riippumatta siitä, onko 4,7:n, 8:n vai 5,5:n prosentin miehiä ja naisia.

Arvoisa puhemies! Itse olen kuullut ja tiedän ihan ihmisiäkin, jotka ovat saaneet todella paljon apua tällaisesta Minnesota-mallin päihdehoidosta, niin sanotusta kahdeksan askeleen mallista. Esimerkiksi omassa maakunnassani Etelä-Pohjanmaalla, Lapualla, on erittäin hyvin toimiva Minnesota-hoito, joka on auttanut näitä alkoholismi-nimisen sairauden ihmisiä.

Minusta tähän keskusteluun, miten todella alkoholismiin vaikutetaan, sopii erittäin hyvin Ulla Appelsinin, julkistoimittajan, kommentti oman läheisensä alkoholismista: "Koska olen alkoholistin läheinen, tiedän, että alkoholisti löytää aina [Puhemies koputtaa] halutessaan alkoholia. On aivan sama, mitä viina maksaa [Puhemies koputtaa] tai ovatko Alkot kiinni vai auki, alkoholistilta ei alkoholi lopu."

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kurvinen, jos haluatte jatkaa, tulkaa puhujapöytäntöön.

En halua, arvoisa puhemies.

17.00 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Muutama asia, joita en äsken saanut 2 minuuttiin mahtumaan.

Ensinnäkin kun puhutaan yksilön oikeuksista, niin varmaan ihan jokaisesta tuntuisi houkuttelevalta se ajatus, että ainoa muutos, mitä maailmassa tapahtuu, on se, että juuri minä saisin helpommalla ruokakaupasta vahvempia oluita ja viiniä mutta kaikki muu maailmassa säilyisi entisellään. Mutta näinhän maailma ei toimi. Kuten tässä on jo hyvin moni todennut, niin tämä uudistus tulee lisäämään alkoholin kulutusta ja siitä aiheutuvia haittoja.

Edustaja Kurvinen, nämä haitat eivät rajoitu pelkästään alkoholisteihin ja heidän lähiomaisiinsa. Tiedämme, että alkoholi lisää esimerkiksi ainakin viiden eri syöpätyypin riskiä. Ei tämä koske pelkästään alkoholisteja. Ei huonontunut työkyky eivätkä krapulapäivät koske pelkästään alkoholisteja. Mitä helpompaa on alkoholin saatavuus, sitä suurempi on todennäköisyys, että tulee lisää alkoholisteja. Kaiken kaikkiaan ne taloudelliset vaikutukset, joita tästä laista tulee, tarkoittavat sitä, että meillä entisestään kasvavat paineet siihen, että jatkossakin leikataan koulutuksen määrärahoja, jatkossakin leikataan eläkkeitä ja tehdään kaikkia muita sellaisia päätöksiä, joita ihmiset eivät halua. Myös tässä on kysymys ihmisten oikeuksista.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

Pidän myöskin hyvin huonona lainsäädäntönä sitä, että kirjoitetaan laki, jonka tarkoituspykälä ja sisältö ovat ristiriidassa keskenään.

17.02 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun täällä joku puhujista tuskasteli sitä, että tulee ainoastaan negatiivisia kommentteja, niin on totta kai paikallaan sanoa, että kyllähän tässä hyväksytyssä laissa oli monia todella hyviäkin parannuksia, että eihän tämä pelkästään mollivoittoinen ole. Tämä sääntelyn purku, mikä koskee vaikkapa ravintolatoimintaa, tai sitten jos puhutaan tästä pienpanimoiden ulosmyyntioikeudesta, nämä ovat hyvin toivottuja uudistuksia, ja niitäkin eduskunta hyvin laajasti tuki.

Sitten näihin muutamaan keskeiseen kysymykseen todella, joissa nyt vaikutusarvioinnit lähtevät siitä, että haitat ja sitä kautta kustannukset kasvavat, olisi ehkä toivonut hieman erilaista ratkaisua. Puutun tässä puheenvuorossa loppuajan ainoastaan siihen keskeiseen kysymykseen, että kun täällä monesti toistellaan, että tämä on nyt elinkeinoelämän näkökulmasta hyvä asia ja teollisuuden näkökulmasta hyvä asia, niin näin varmasti on, kun katsotaan panimoteollisuutta tai kaupan alan toimintaa, mutta sitten kun tullaan tänne ravintolatoimintaan, niin eihän tämä nyt hyväksytty laki millään tavalla paranna ravintoloiden kilpailukykyä suhteessa esimerkiksi kaupan toimijoihin. On hyvä muistaa kuitenkin se, että vaikka me tätä ravintolan sääntelyä nyt puramme, niin silti, kun katsotaan sitä hintakilpailukykyä — kuinka paljon esimerkiksi se alkoholiannos siellä ravintolassa maksaa, varsinkin kun tähän se 100 miljoonan euron veronkorotus tehdään — kun edelleen kaupasta saat niin paljon halvemmalla, niin on aivan selvä, että tämä kehityssuunta jatkuu siinä, että meillä anniskelu siirtyy ravintoloista kotiin ja kadulle. Tämä kehityssuunta on jatkunut viimeiset 20 vuotta. Silloin ravintola-anniskelu oli 20 prosenttia, tänä päivänä se on 10 prosenttia. Samalla on kadonnut yli 10 000 työpaikkaa ravintola-alalta. Nyt me olemme kyllä edelleen jatkamassa tätä kehitystä, ja se on minusta väärin, ja sen takia kun tulevaisuutta nyt ajattelee, toivoisi, että se tahto, [Puhemies koputtaa] mikä täällä on ollut, että kolutusta ohjattaisiin ravintoloihin, näkyisi myös lainsäädännössä.

17.04 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Elo aika kärkeäseen sävyyn kritisoi sitä, että jotkut kansanedustajat ovat saattaneet vaihtaa tämän asian käsittelyn kuluessa tai jopa vuosien kuluessa kantaansa tätä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä tukevaksi. Itse en sitä kauheasti ihmettelisi, nimittäin lainsäädäntötyössähän lienee kuitenkin muutamia periaatteita, joita on hyvä — ja tässäkin tapauksessa olisi hyvä — noudattaa: ensinnäkin että työ tehtäisiin hyvin ja hallinnon ja lainsäädäntötyön periaatteita ja toimintatapoja noudattaen, mitä tässä on joiltakin osin aivan aiheellisesti kritisoitu, toiseksi että lainsäädäntöä laatiessa aika tarkalla korvalla kuunneltaisiin niitä asiantuntijalausuntoja, joita työ edellyttää — ja nehän tässä ovat olleet hyvin selkeästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä tukevia — ja kolmanneksi vielä että lainsäädännössä tähdättäisiin ja aivan pääperiaatteena ja nyrkkisääntönä pidettäisiin sitä, että kun lakia laaditaan, niin intressivertailussa tarkoitus olisi, että suhteessa heikossa asemassa olevien asemaa turvattaisiin, ei niin, että vahvemmassa asemassa olevien asemaa vaikkapa taloudellisen edun nimissä entisestään vahvistettaisiin tai pyrittäisiin takaamaan.

Kun näitä asioita, näitä periaatteita ajattelee, niin ei tässä nyt ole kovin paljon syytä kritiikkiin, jos on tullut sille kannalle, että aivan oikein, olisi hyvä olla nostamatta sitä kau-poissa myytävän alkoholin tilavuusprosenttirajaa, ja aivan oikein, olisi syytä pitää huolta

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

siitä alkoholilain pääperiaatteesta, että sen tarkoitus ei ole lisätä haittoja vaan vähentää niitä.

17.06 Martti Talja kesk: Arvoisa puhemies! Nyt on suunnilleen 125 vuotta siitä, kun suomalainen raittiusliike sai alkunsa. Tätä ajatusta ovat hyödyntäneet niin nuorisoseurat kuin monet poliittiset liikkeet sen jälkeen. Tämä päivä on yksi näistä merkkipaaluista, jotka ovat siinä raittiusajatuksessa, ja silloin raittiusliike lähti siitä, että suomalaisten viinan käyttöä vähennettäisiin. Tällä nyt hallitus lisää 3 miljardilla kansalaisten pahoinvointia, krapulapäiviä, työstä poissaoloja, sairastumisia alkoholin aiheuttamien vammojen takia ja sitten varsinaisia terveyshaittoja, erilaisia alkoholisairauksia ja sitten täällä esiin tulleita monia muita sairauksia.

Tällä hetkellä suomalaisten terveyserot ovat kasvamassa kaiken aikaa THL:n selvityksen mukaan, ja siellä keskeisenä tekijänä on alkoholi. Kuten edustaja Kurvinen toi tässä esille, meidän tulee käyttää erilaisia keinoja nimenomaan jo todetun syntyneen alkoholismien hoidossa, mutta entistä suurempi vaikutus on sillä alkoholinkäytön ehkäisyllä. Se on perheiden vastuulla. Nuoret ja lapset 1—3-vuotiaina imevät omat käyttäytymistapansa passiivisesti siitä, mitä vanhemmat tekevät. Silloin meidän täytyy tukea perheitä kokonaisuudessaan, jotta he antaisivat sitten oikean mallin paitsi pienille lapsille myös ensisijaisesti teini-ikäisille. Asiaa tulee seurata.

17.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron edustaja Elon puheenvuoron johdosta. Hän on nyt poistunut keskuudestamme, mutta kun hän kertoi juhlivansa tänään yksilönvapauden voittoa, haluan todeta, että näitä voittoja on kyllä nähty Suomen alkoholipoliittisessa historiassa aiemminkin. Vuonna 69 juhlittiin sitä, että keskiolut vapautettiin kauppoihin. Sen jälkeen muutamassa vuodessa alkoholin kokonaiskulutus yli kaksinkertaistui. Vuonna 95 vapautettiin siiderit ja lonkerot sekä alkoholimainonta. Myös sen jälkeen alkoholinkulutus ja -haitat merkittävästi lisääntyivät. Vuonna 2003 alkoholiveroa alennettiin kolmanneksella. Silloinkin juhlittiin, mutta sen jälkeen seurasi muun muassa 600 alkoholikuolemaa vuodessa lisää. Pahoin pelkään, että tämä päivä tullaan muistamaan yhtenä merkkipäivänä tässä historiassa.

Edustaja Meri täällä totesi, että päätös on tehty ja pulinat pois. Näin varmasti onkin, mutta valitettavasti tämän päätöksen seuraukset tulevat meidän syliimme tänne eduskuntaan, eli me aivan varmasti joudumme niihin seurauksiin palaamaan, puhutaanpa sitten turvallisuusviranomaisten tarpeesta, lastensuojelun tarpeesta, perheväkivallasta, rattijuoppoudesta tai alkoholikuolemista. Täällä monet ovat myös esittäneet, että toimenpiteet ja huomio tulisi kohdentaa niihin, joilla on alkoholiongelma. Toivon, että ne tahot, jotka tätä esittävät, kuuntelisivat, ja jos eivät meitä kuuntele, niin kuuntelisivat OECD:tä, joka on todennut, että kaikkein kustannustehokkainta on vaikuttaa koko väestöön kohdistuvalla alkoholipolitiikalla eikä vain alkoholiongelmaisiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

17.10 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntötyössä on keskeistä kuulla alan asiantuntijoita ja luottaa heidän arvioonsa varsinkin siinä tilanteessa, kun asiantuntijoiden arviot tämän lain muutoksista ovat hyvinkin murskaavia siinä mielessä, että alkoholihaitat ja alkoholin saatavuus tulevat lisääntymään. Kun lukee sosiaali- ja terveysvaliokunnan hyvin kriittisen mietinnön ja kaikki ne näkökulmat siitä, kuinka tämä laki tulee työllistämään lisää poliiseja, hoitajia, lääkäreitä, tullia, ei voi tulla kuin siihen lopputule-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

maan, että juurikaan ne keskeisimmät kipukohdat, kuten se, että nelosolut oltaisiin vapauttamassa ruokakauppoihin, eivät ole kannatettavia. Jokaisen päätöksentekijän on omalta osaltaan harkittava yhteiskunnan kokonaisuutta ja terveysetuja.

Tästä mietinnöstä selviää myös se, että syntyvät haitat ovat myös kustannuksiltaan saatavia hyötyjä suuremmat. Lainsäätäjän tehtävähän on suojella kaikkein heikoimpia. Tälläkään hetkellä alkoholin saatavuus ei ole Suomessa mitenkään erityisen vaikeaa, ja olen kyllä siksi tämän lain kannalta huolissani tulevaisuudesta varsinkin niissä perheissä ja niitten ihmisten osalta, joille alkoholi on ongelma. Näissä monissa perheissä kolmosolut vaihtuu nelosolueeseen ja haitat lisääntyvät.

Toki tässä laissa on myös hyviä asioita, joita me vihreät ihan yksituumaisesti olemme kannattaneet, kuten se, että ravintoloiden sääntely kevenee ja että pienpanimoiden ulosmyynti on nyt sitten sallittu. Se edistää pienpanimoyrittäjyyttä ja käsityöläisöluiden valmistamista. Mutta todellakin tämä etämyyntiasia pitää pikimmiten selkeyttää. On todella huolestuttavaa, jos tällä etämyyntikysymyksellä uhataan Alkon monopolia Suomessa.

17.12 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Tämänpäiväinen tiukka äänestys ja prosenttirajakeskustelut jakavat varmasti kansalaisten mielipiteitä, myös puolueiden sisällä edustajien mielipiteitä, mutta on tietenkin niin, että ihmisillä on viime kädessä vastuu ja vapaus omista toimistaan, eikä se tarkoita sitä, että suhtautuisi mitenkään vähätellen tai vähäpätöisesti niihin kansanterveydellisiin huoliin ja kysymyksiin, joita on otettu esille.

Itse näen, että tämä on kyllä ehkä ennen kaikkea kulttuurinen seikka. Ovathan ne aika mielenkiintoisia tilastoja siitä, miten vaikkapa Italiassa, jossa on erittäin vapaa lainsäädäntö alkoholin suhteen, kulutus on silti varsin pientä, huomattavasti pienempää kuin meillä Suomessa henkeä kohden. Lainsäädännöllä tuskin pystytään tätä kulttuurista muutosta tekemään. Jos se olisi onnistunut sitä kautta, se varmasti olisi jo tehty, elikkä sikäli täytyy tietenkin toivoa, että valistusta ja juomakulttuurin hyvien ja maltillisten tapojen edistymistä tapahtuu. Sukupolvet siinä kyllä näyttävät esimerkkiä, koska esimerkiksi nykyinen nuori ikäpolvi käyttää alkoholia huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi oma ikäpolveni aikanaan. Se on ainoastaan hyvä asia minun mielestäni.

On mukava kuulla, että myös ne, jotka olivat vastaan näitä korotuksia, kuitenkin tunnustavat sen, että tässähän on paljon hyviä asioita, joista eduskunta on aivan yksimielinen, liittyen vaikka pienpanimoiden tilanteeseen ja byrokratiaan, mitä on saatu purettua sieltä. Ja kun täällä jossain vaiheessa epäiltiin, mikä on julkisen vallan tila tässä maassa, ja viitattiin myös muihin käsitellyssä oleviin asioihin ja siihen, mikä on niiden linja, niin kyllä minä ainakin voin sanoa, että keskusta on Alkon monopolin vahva kannattaja. Me olemme vahva julkisen vallan kannattaja, koski se mitä asiaa tahansa, mutta kyllä ihmisillä on myös oikeus vapauteen ja vastuuseen ja yksilönvapauksiin.

17.14 Aila Paloniemi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta on aivan selvää, että tämänpäiväisen päätöksen jälkeen hallituksen on varauduttava alkoholin kulutuksen kasvuun ja sitä myötä tietenkin alkoholiongelmien kasvuun. Tarvitsemme ehdottomasti jatkossa resursseja lisää muun muassa lastensuojelun vahvistamiseen — se on nyt jo kriisissä — poliisien määrän lisäämiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen kasvun kattamiseen. Tämä päätös on mielestäni vastoin kaikkia hallituksen periaatteita, joilla tähdätään terveyserojen kaventamiseen ja kansanterveyden edistämiseen. En ole kuullut, sivumennen sanoen, että ku-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

kaan olisi Suomessa sairastunut tai kuollut siksi, ettei olisi saanut riittävästi alkoholia jo tähän mennessä.

17.15 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä alkoholilakiuudistus on nyt oikeastaan kulminoitunut tähän prosenttikysymykseen, ja on ehkä unohtunutkin, että tässähän oli kyse hyvin paljon muustakin — siitä, että monet hyvinkin vanhentuneet lainsäädännön kohdat tuotiin tähän päivään ja purettiin paljon säätelyä, ja se oli minusta erinomainen asia. Ja niin kuin edustaja Kulmuni tuossa äsken totesi, eduskuntahan oli niistä varsin yksimielinen, monesta asiasta. Ehkä meidän kannattaa muistaa se, että todellakin se prosentti oli vain yksi osa tätä, vaikka se on noussut tässä ehkä kaikkein suurimmaksi ja myös kansalaisten näkökulmasta moni luuli, että se oli ainoa asia, mistä me tänään päätimme. Mutta kyllähän se on myönnettävä, että tässä nyt mentiin selkeästi elinkeinopolitiikka edellä ja että kyllä tämä päätös tästä prosenttirajan nostosta todennäköisesti tulee lisäämään terveyseroja ja hyvinvointieroja. Se on kyllä todella valitettavaa, ja toivon, että tähän sitten varaudutaan ja riittävät resurssit myös sitten annetaan siihen, että näitä asioita täytyy laittaa kuntoon.

Mutta se, mikä minusta tässä koko prosessissa oli valitettavaa, oli kyllä tämä kiire, millä tuotiin tämä esitys nyt sitten viime metreillä, etenkin kun aivan loppuvaiheessa tämä etämyyntiasia jäi epäselväksi eikä valiokunta saanut siihen edes haluamiaan lausuntoja. Tämäntyyppinen lainsäädäntö on kyllä äärimmäisen valitettavaa etenkin tämmöisessä asiassa, jonka tiedetään hyvin vahvasti jakavan edustajien mielipiteitä. Toivon todellakin, että nyt hallituspuolueet pikaisesti pääsevät tästä etämyynnistä sorvaamaan tarvittavia pykäläiä, koska tässä on ihan aito riski, että miten käy Alkon monopolille, ja se onkin sitten isompi soppa sen jälkeen, jos se murtuu. Mutta todella hallituspuolueilta toivon, että tarttukaa tähän ja hoitakaa tämä asia nyt kuntoon pikaisesti.

17.17 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama asia: Tässä päätöksessä ja äänestyksessä tänään todellakin käveltiin kolmen, ehkä neljän valiokunnan yli. Niillä kaikilla varoittavilla esimerkeillä, mitä siellä oli yksityiskohtaisesti kuvattu, ei tuntunut olevan merkitystä, ja jäin miettimään, että mitähän mahtavat asiantuntijat ajatella, jotka huolella olivat asiaan paneutuneet. Eräs ryhmä on sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehet, jotka olivat todella tehneet hyvää työtä. Mitä mahtavat he pohtia, kun heidän työnsä ei annettu mitään arvoa? Tämä tapaus tulee jäämään yhteiskuntatieteilijöiden ja oikeustieteen laitosten eräänlaiseksi esimerkkitapaukseksi huonosta lainsäädännöstä, mimmista ei koskaan pitäisi tehdä. On ikävää olla mukana siinä eduskunnassa, joka tuottaa tämänlaatuisia päätöksiä.

17.18 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Tänään eduskunta teki kyllä todella, todella surkean päätöksen kahden äänen ratkaistessa sen, että kaupoissa saa jatkossa myydä 4,7 prosentin sijaan 5,5 prosentin tuotteita ja valmistustaparojoite poistettiin. En kannattanut tuota prosenttirajan nostamista enkä myöskään valmistustaparojoitteen poistamista.

Eduskunnan on edistettävä väestön terveyttä, aivan kuten perustuslaki meiltä edellyttää. Meillä on myös velvollisuus tukea lasten hyvinvointia ja turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön. Alaikäisten alkoholinkäyttö ja humalajuominen ovat vähentyneet Suomessa vuosituhannen alusta. Asiantuntijoiden mukaan tämä lakimuutos aiheuttaa alkoholinkäytön kääntymisen kasvuun. Alkoholipitoisuus pullossa ja tölkissä nousee 17 prosent-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

tia, mikä lisää tietenkin humalan astetta. Nuoret ovat aikuisia pienipainoisempia, jolloin pienempi määrä alkoholia aiheuttaa heille vakavamman humalatilan. Valtaosassa juomakerroista saadaan tästedes enemmän alkoholia, vaikka juomaa juotaisiin sama määrä kuin ennen.

Prosenttirajan nosto on ristiriidassa tämän alkoholilain itsensäkin kanssa. Lain tarkoituksena on kulutusta ohjaamalla ehkäistä yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Prosenttirajan nosto on ristiriidassa myös muiden lakien kanssa. Terveydenhuoltolain mukaan on edistettävä ja ylläpidettävä väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta. Päihdehuoltolain perusteella on ehkäistävä ja vähennettävä päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistettävä päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta. Raittiustyölaissa tavoitteena on kansalaisten terveiden elämäntapojen vahvistaminen ja ohjaaminen välttämään päihteiden ja tupakan käyttöä. Ihmettelen kyllä syvästi, miten eduskunta voi päättää täysin ristiriitaisesti muihin lakeihin nähden.

Arvoisa puhemies! Alkoholinkäyttöön liittyvien kustannusten hintalappu on jo nykyään miljardi euroa vuodessa valtiolle ja kunnille. Prosenttirajaa nostamalla lisähintalapun sosiaali- ja terveydenhuollolle arvioidaan olevan vähintään 20 miljoonaa. Esimerkkinä vain se, että katkaisuhuolto maksaa noin 125 euroa vuorokaudessa, haimatulehduksen hoito 30 000 euroa, maksansiirto 98 000 euroa, huostaan otetun lapsen laitoshoidon 110 000 euroa vuodessa ja lasten ja nuorten psykiatrinen hoito 630 euroa vuorokaudessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa alkoholi työllistää ensihoitoa, erikoissairaanhoitoa, hätäkeskusta, kotihoitoa, terveydenhoitajia, kättilöitä, lastensuojelua, lääkäreitä, sairaanhoitajia, lähihoitajia, terapeutteja, sosiaalityöntekijöitä ja niin edelleen. Muualla julkisella sektorilla alkoholi työllistää poliiseja, palomiehiä, nuorisotyöntekijöitä, koulukuraattoreja, opettajia, pappeja, diakoneja ja vankiloita ja niin edelleen. Kuinka hallitus on varautunut siihen, että tarvitaan näihin ammatteihin lisää työntekijöitä tämän lakimuutoksen jälkeen? Ei mitenkään, lisää rahaa ei ole tulossa budjetissa, esimerkiksi lisää poliiseja.

Alkoholi lisää haittoja erityisesti nuorilla. Tapaturmat, alkoholimyrkytys, suojaamaton seksi, seksikokemukset ja muu toiminta, jota kadutaan, häiriökäyttäytyminen, ei toivotut raskaudet, konfliktit lähiympäristön ja virkavallan kanssa, negatiiviset vaikutukset nuoren aivojen kehitykseen lisääntyvät. Minulla on tässä asiantuntijalausunto — ne kaikki ovat lain liitteinä, joita sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on käsitelty. Tässä esimerkiksi sanotaan alkoholin nauttimisen yhteydessä tapahtuneista seurauksista, joita on sattunut vähintään kerran viimeisten 12 kuukauden aikana, näin: 559 700 suomalaista on joutunut riitaan alkoholin nauttimisen yhteydessä viimeisen vuoden aikana. 123 400 henkilöä on joutunut tapaturmaan tai loukkaantunut. 117 800 henkilöä on ollut matkustajana autossa, jonka kuljettaja oli alkoholin vaikutuksen alaisena. 939 000 ihmistä on katunut puheitaan tai tekojaan alkoholinkäytön yhteydessä.

Alkoholipolitiikka on tasapainottelua terveyden, työllisyyden ja talouden välillä. Alkoholin kokonaiskulutuksen vähenemiseen vaikuttavat eniten saatavuus ja hinta. Viime hallituskaudella tehtyjen alkoholiveron korotusten avulla kokonaiskulutusta saatiin käännettyä alaspäin, ja nyt tämä lakimuutos kumoaa saadut hyödyt alkoholinkulutuksen noustessa ja lisää ihmisten välisiä terveyseroja. Alkoholihaitat eivät ole vain suurkuluttajien ongelma, vaan saatavuus lisää kulutusta kaikissa väestöryhmissä, aivan tavallisten työssä käyvien ihmisten, perheiden, äitien ja isien, eläkeläisten ja nuorten joukossa. Toivoisin, että kansanedustajilla olisi ollut äänestäessään kansanterveyden edistäminen kirkkaana mieles-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

sään eikä prosenttirajaa olisi korotettu. Kenenkään etu eivät ole yhä kasvavat kustannukset sosiaali- ja terveydenhuollossa, turvallisuudessa, lääkekustannuksissa, miljoonien suomalaisten inhimillisiä kärsimyksiä unohtamatta.

17.26 Ville Vähämäki ps: Kunnioitettu puhemies! Totean näin, että tämän etämyynnin oikeudellinen asema on jätetty selvittämättä valiokunnassa, joten totean ja esitän näin, että tämä asia pitäisi lähettää takaisin mietintövaliokuntaan, että se asia selvitettäisiin.

17.27 Satu Taavitsainen sd: Kannatan tehtyä esitystä.

[Puhemiehen korokkeella neuvotellaan]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Taavitsainen?

17.28 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Saanko vielä puheenvuoron?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, kun en päättänyt keskustelua vielä, teillä on mahdollisuus siihen. Olkaa hyvä.

Kiitos! — Eliikkä olisin halunnut vielä viitata tässä Arja Rimpelään, joka on kansanterveystieteen professori Tampereen yliopistosta ja nimenomaan keskittynyt lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta tähän alkoholilakiin. Hän nimenomaan sanoo sitä, että tässä lainsäädännössä riskin kantavat lapset, nuoret, perheet, heikommin koulutetut, alemmassa sosioekonomisessa asemassa olevat. Alkoholiiin liittyvä kuolleisuus selittää merkittävän osan tulo- ja koulutusryhmien eroista. Elinajanodotteen erot koulutusryhmien välillä kasvoivat 2000-luvun alussa mutta eivät enää 2010-luvulla, jolloin erot jopa pienenivät. Tämä lakimuutos kumoaisi saadut hyödyt alkoholinkulutuksen noustessa. Toivon todella, että kun tästä laista, tämän lain hylkäämisestä tai hyväksymisestä [Puhemies koputtaa] äänestetään ensi viikolla...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja, voitte jatkaa täältä puhujapöytästä, jos haluatte.

Sanon vain tämän, että toivon, että tämä laki hylätään. Perun tuon äskeisen kannatukseni.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisa edustaja Taavitsainen, vielä varmemmaksi vakuudeksi teidän puheenvuoronne loppuosasta: kannatitteko vai ettekö kannattanut edustaja Vähämäen esitystä?

Arvoisa puhemies! Kuulitte aivan oikein, eli perun tekemäni kannatuksen, koska haluan, että tästä äänestetään mahdollisimman nopeasti ja että tämä laki hylätään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Vähämäen ehdotus raukeaa, koska sitä ei ole kannatettu.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 182/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 23/2017 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 23/2017 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

15.03 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi, jota on lyhennettynä kutsuttu rajauslaiksi. Se on nimeltään hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain sekä eräiden kunta- ja palvelurakennemuutostuksesta annetussa laissa säädettyjen velvoitteiden soveltamisesta annetun lain muuttamisesta — pitkä otsikko.

Näissä laeissa näiden voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi sote- ja maakuntauudistuksen aikataulun muuttumisen johdosta. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa pidämme tätä tarpeellisena, jotta ennen uudistuksen käynnistymistä nämä rajoituslain mukaiset rajoitustoimet ja Paras-puitelain velvoitteet olisivat voimassa ilman katkosta siihen saakka kunnes tuo uudistus käynnistyy. Tässä on siis kyse kunnalliseen päätöksentekoon liittyvistä rajauksista, mutta niille on valiokunnan mielestä palvelujärjestelmän toimivuuteen liittyviä hyväksyttäviä perusteita, eli se on täysin hyväksyttävänä pidettävä rajausesitys. Nämä ovat väliaikaisia toimia, joista tässä päätämme.

Tähän rajoituslakiin siis ehdotetaan voimassaoloajan pidentämisen lisäksi myös tiettyjä tiukennuksia. Tässä muun muassa esitetään 3 §:ssä olevaa sääntelyä yksityisen palveluntuottajan kanssa tehdyistä sopimuksista tiukennettavaksi siten, että sopimuksessa tulee olla aina irtisanomislauseke, jos sopimuksen arvo on yli 30 prosenttia kunnan tai kuntayhtymän järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon vuotuisista käyttömenoista ja sopimus on voimassa pidempään kuin vuoden 2020 loppuun. Tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan raja on 50 prosenttia ja sopimuskausi 5 vuotta. Lisäksi lakia tiukennettaisiin siten, että jos sopimuksia tehdään usean eri tuottajan kanssa, tämä irtisanomisehto on esityksen mukaan sisällytettävä aina siihen sopimukseen, jossa raja ylittyy, ja kaikkiin sen jälkeen tehtyihin sopimuksiin. Nykyisessä laissa nimittäin lasketaan yhteen vain saman tuottajan kanssa tehtyjen sopimusten osuudet käyttömenoista. Sosiaali- ja terveysva-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

liokunta pitää näitä esitettyjä muutoksia perusteltuina, ja ne turvaavat näin ollen sote- ja maakuntauudistuksen käynnistämisen uudistuksen tavoitteiden mukaisesti.

Lisäksi tässä laissa esitetään täsmennettävän nykytilaa siten, että lakiin kirjattaisiin nimenomaisesti jo voimassa olevan lain mukainen tulkinta siitä, että järjestämisvastuussa olevalla on oikeus irtisanoa sopimus vuoden 2020 aikana ilman, että irtisanomisesta syntyy korvausvelvollisuutta. Valiokunnan mielestä tämä on perusteltua, jotta ei synny epäselvyyttä jo voimassa olevan lain mukaisesta tulkinnasta. Sen sijaan valiokunta katsoo, että järjestämisvastuussa olevan oikeutta irtisanoa sopimus tulee pidentää vuodesta kahteen vuoteen siten, että oikeus olisi vuosina 2020 ja 2021. Tämä antaisi paremmat mahdollisuudet myös maakunnalle uudelleenjärjestelyille, jos sopimus irtisanotaan.

Lisäksi tämän rajoituslain 4 §:ssä muutetaan rakennusinvestoinneille myönnettävien poikkeuslupien myöntämisperusteita siten, että poikkeuslupa myönnetään vain, jos investointi on palvelujen saatavuuden turvaamisen kannalta välttämätön ja kiireellinen. Ehdotus merkitsee nykyiseen verrattuna jonkin verran pidemmälle menevää kuntiin ja kuntayhtymiin kohdistuvaa rakennusinvestointien rajoittamista. Valiokunta kuitenkin pitää sitä perusteltuna. Saamamme selvityksen mukaan ministeriö on myöntänyt rajoituslain voimassa ollessa 14 lupaa sairaanhoitopiireille ja 2 lupahakemusta on vireillä. Lisäksi Paras-puitelain velvoitteiden jatkamista koskevassa lakiesityksessä ehdotetaan, että kunta- ja palvelurakennemuutokseen perustuvia sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoimintavelvoitteita jatkettaisiin vuoden 2019 loppuun.

Näin ollen valiokunta esittää, että laki hyväksytään näillä muutosesityksillä, jotka tähän mietintöön ovat kirjattuna. Tästä on jätetty valiokunnan työskentelyn aikana yksi vastalause. — Kiitos.

15.09 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt sosiaalidemokraattien, vasemmistoliiton, RKP:n ja vihreiden yhteisen vastalauseen tästä asiasta. Haluan kuitenkin tässä aluksi todeta, että tämän rajoituslain taustalla mielestäni on hallituksen huonosti johdettu sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka on aiheuttanut erilaisia pelkotiloja ja epäluottamusta hallitusta kohtaan, minkä takia eri alueilla on haluttu ottaa tämä asia omiin käsiin, ja sen takia nyt sitten hallitus on lähtenyt toimiin ja haluaa rajoittaa alueilla olevaa päätösvaltaa. Sinällään tämä hallituksen esitys on kannatettava, mutta tämä tausta, joka tämän lain määrittelyssä on, ei mielestäni ole oikea, oikeudenmukainen, sanoisin näin pikemminkin.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksellä esitetään jatkettavaksi vuodella kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettua lakia, niin sanottua rajoituslakia, sekä Paras-puitelakia. Jatkoajan lisäksi rajoituslain 3 §:ää on ehdotettu muutettavaksi muun muassa siten, että ulkoistussopimukseen on otettava irtisanomisehto, jos ulkoistettavien palveluiden osuus on yli 30 prosenttia kunnan tai kuntayhtymien sote-palveluista. Tällä hetkellä tämä raja on 50 prosenttia.

Pidämme rajoituksen tiukentamista oikeansuuntaisena mutta riittämättömänä. Mainittu 30 prosentin raja tarkoittaa, että esimerkiksi sairaanhoitopiirin toiminnasta voitaisiin ulkoistaa jokin merkittävä toiminta-alue, esimerkiksi päivystys, operatiivinen toiminta tai medisiininen toiminta, esimerkiksi vaikka sisätaudit. Pidämme tällaisia kokonaisten alojen ulkoistuksia toiminnallisesti ja strategisesti erittäin merkittävinä ratkaisuin. On suuri riski, että ulkoistaminen vaarantaa päivystystoiminnan ylläpidon ja pitkäjänteisen toimin-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

nan. Tämä mahdollistaa erilaisten suurien kokonaisuuksien ulkoistamisen, jonka seurauksena toiminta jatkossa vaarantuu. Palveluyksiköiden ulkoistamisen jälkeen on mahdotonta palauttaa esimerkiksi päivystys julkiselle toimijalle, kun henkilökunta on siirtynyt yksityisen palveluntuottajan alaisuuteen eikä julkisella toimijalla ole enää palveluun tarvittavaa henkilöstöä. Tästä syystä esitämme, että ulkoistusten rajaksi tulee 15 prosenttia eikä 30 prosenttia. Pidämme tärkeänä, että laki tulee voimaan mahdollisimman nopeasti.

Toteamme myös, että eräiden kuntien ja kuntayhtymien — viime aikoina hyvä esimerkki tästä on Länsi-Pohja — suunnitelmat ja päätökset osoittavat, että voimassa olevan lain mukaiset kriteerit voivat mahdollistaa maakuntien kannalta varsin laajat ulkoistukset. Länsi-Pohjassa syntymässä oleva tilanne kaventaa yli kymmeneksi vuodeksi Lapin maakunnan mahdollisuutta päättää järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamisesta. Samalla päätökset rajoittavat merkittävästi maakunnan mahdollisuutta päättää menojen kohdentumisesta. Pidämme tätä erittäin valitettavana asiana, koska käytännössä nyt syntyneessä tilanteessa ei pitkällä tähtäimellä ole muita voittajia kuin kansainvälisen terveysyrityksen omistajat.

Katsomme, että hallitus on ohjannut sote-uudistusta valuvikoineen väärään suuntaan ja aiheuttanut alueilla epäluottamusta uudistuksen etenemiseen. Ihmisillä on ollut huoli palveluiden säilyttämisestä ja säilymisestä. Vaadimme, että hallitus palauttaa sote-uudistuksen keskiöön sen alkuperäiset tavoitteet. Tavoitteena tulee edelleen kirkkaana olla terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen, perustason palveluiden vahvistaminen, ennaltaehkäisy, palveluiden integraation ja vaikuttavuuden parantaminen. Hallituksen tulee luopua markkinaehtoisesta sote-mallistaan, turvata julkisen palvelutuotannon ensisijaisuus ja kehittää suunnitelmallisesti ja hallitusti valinnanvapautta hyödyntäen siinä myös yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutuotantoa. Myös kunnille pitää voida antaa tuotantomahdollisuus, jos niin päätetään maakuntatasolla. Julkisesti rahoitettuja sosiaali- ja terveyspalveluita ei pidä uudistuksen varjossa heikentää.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 3 § muutettuna siten, että prosenttiraja on 15 eikä 30.

15.15 Martti Talja kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Tähän lainsäädäntöön jouduttiin sen takia, että valtion sekä kuntien ja kuntayhtymien intressit ovat vastakkaisia. Minusta tämä täytyy hallituksen ottaa sillä tavalla vakavasti, että kun tehdään isoja uudistuksia, maakunta- ja sote-uudistusta, niin asiat viedään sillä tavalla eteenpäin, että tämänkaltaisia intressiristiriitoja ei synny.

Tähän tilanteeseen on jouduttu sen takia, että meillä on niin kuin kylki auki sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Olemme tehneet toimenpiteitä, joilla tätä vuosikymmenien aikana syntynyttä kokonaisuutta ei hallita kunnolla, ja tämä on johtanut nyt sitten siihen, että haukat ovat lähteneet liikkeelle. Täällä esille tuli Meri-Lappi-tapaus, mutta sitä ennen on ollut monia muita tilanteita, joissa kunnat pienimääräisesti ovat hallitusti lähteneet ulkoistamaan toimintoja. Mutta vuosi sitten tehdyn laajemman rajoituksen osalta on todettu, että tätä pienimuotoisuutta ei voida varmistaa ja joudutaan tämänkaltaiseen täydentävään lainsäädäntöön. Pidän sitä valitettavana, mutta pidän hallituksen esitystä perusteltuna, jotta sitten maakunnilla tulevaisuudessa olisi kyky toimia järjestäjänä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa osana maakuntauudistusta. On perusteltua, että kokonaisulkoistusmäärää supistetaan 30 prosenttiin ja siihen otetaan mukaan irtisanomislauseke,

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

jossa ei edellytetä korvauksia, ja toisaalta että maakunnalle jää aikaa kaksi vuotta pohtia, sopiiko tehty ulkoistus maakunnan kokonaisstrategiaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamiseksi.

Tällä hetkellä on kyse enemmän toiminnan kokonaisulkoistuksista, mutta ensimmäisiä merkkejä on myös siitä, että kiinteistöjä lähdetään kauppaamaan ennen kuin maakuntien kiinteistöyhtiöt pystyvät aloittamaan toimintansa, ja minusta tähän ilmiöön on suhtauduttava vakavasti, jotta ei syntyisi sitten pysyviä vaurioita meidän hyvin toimivaan terveydenhuollon järjestelmään. On tosiasia, että eurooppalaisen kuluttajatutkimuksen mukaan Suomen terveydenhuolto on kustannustehokkainta — eurolla saa eniten tuotantoa — mutta kuluttajatutkimuksen mukaan järjestelmämme on neljänneksi paras myös kansalaisen näkökulmasta.

15.18 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kun hallintovaliokunnassa käsitelimme tätä kyseistä hallituksen esitystä, todettiin, että tämä vuoden jatkoaika on tarpeellinen ja muiltakin osin perusteltu. Halusimme kuitenkin yhteisesti todeta myöskin sen, että tarve tälle esitykselle liittyy osittain siihen, että päivystysasetus käsiteltiin erillään sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta. Hallintovaliokunnan lausunto on yksimielinen, ja on tärkeää, että tämä laki saadaan voimaan.

Kuitenkin sitten meidän on ymmärrettävä se, että tämä laki ei poista kaikkia niitä ristiriitatilanteita eikä myöskään saa asioita valmiiksi, elikkä on tärkeää, että me saamme sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tehtyä, ja ehkä myöskin isona henkisenä asiana se ymmärrys, että kaikki sote-puolen ongelmat eivät tule ratkaistua sillä, että lainsäädäntö tulee valmiiksi. Meidän olisi ymmärrettävä, että me saamme sote 1.0:n tehtyä ja sitten tulevana vuosina tarvitaan kuitenkin jotain korjauksia.

Mutta kyseinen hallituksen esitys on tarpeellinen ja perusteltu.

15.20 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on liittyen tähän kuntien sote-kiinteistöjen investointien rajoittamiseen ja sitten myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkoistuksiin laatinut mietinnön, jossa molempia jonkin verran kiristetään. Itse olen hallintovaliokunnassa ollut mukana tekemässä lausuntoa tähän mietintöön. Tuntuu siltä, että tässä on varsin laaja yksituumaisuus niin erikoisvaliokunnissa kuin sitten eri eduskuntaryhmissäkin tässä salissa siitä, että tässä vaiheessa on perusteltua tämän murroksen ja transitiovaiheen aikana rajoittaa sellaisia liikkeitä, jotka sitten sotkisivat sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta kussakin maakunnassa.

Haluan, arvoisa puhemies, jonkun verran kommentoida liittyen tähän sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöjen investointien rajoittamiseen. Valiokuntakäsittelyssä meillä hallintovaliokunnassa tuli varsin selväksi se asia, että vaikka tällä lakimuutoksella on nyt rajattu nämä investoinnit vain aivan täysin välttämättömiin investointeihin, kuitenkin esimerkiksi homeongelmista ja sisäilmaongelmista johtuvia aivan välttämättömiä investointeja pitää voida tehdä. Niihin ei välttämättä edes tarvitse mitään lupaa. Itse kyllä näen, että tämänkin rajoituksen jälkeen tulee sosiaali- ja terveysministeriön antaa lupia sellaisiin hankkeisiin, joissa saadaan niin asiakkaille, potilaille kuin henkilökunnallekin sitten terveitä tiloja.

Arvoisa puhemies! Kunnat voivat tehdä monenlaisia liikkeitä kiinteistöjen osalta ja omien palvelujensa osalta. Kuitenkin pidän tärkeänä sitä, että kunnat ymmärtävät, mitä ovat tekemässä. Juuri tällä viikollahan tuli tietoon, että perustuslakivaliokunnan nuottien mukaisesti valtiovarainministeriö on valmistellut tällaisen kompensatiomallin sitä var-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

ten, jos joku sote-kiinteistö jää maakuntaudistuksessa tyhjäksi. Pidän, puhemies, myös valinnanvapautta parempana kuin yksityisen monopolin luomista ulkoistuksella.

15.22 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tässä suuret syyt on siihen, että tämä sote-uudistus on antanut odottaa itseänsä. Minusta lähdettiin vääristä näkökohdista, kun tästä keskittämisasiasetuksesta säädettiin ensin. Se johti meillä tuolla Lapissa siihen tilanteeseen, että kemiläiset ja torniolaiset hätääntyivät työpaikkojensa puolesta — Länsi-Pohjassa on 800 työpaikkaa. Sitten pelättiin leikkausten puolesta, jotka tulevat siirtymään tämän keskittämisasiasetuksen myötä Rovaniemelle tai Ouluun. Samoin tällä on tietenkin luonnollisesti heijastusvaikutuksia poliklinikoille ja osastoille. On pelätty jopa, että sairaanhoitajakoulutus Kemistä loppuu. Hallitus ajoi tilanteen tähän pisteeseen, ja voi kyllä sanoa, että tämä Meri-Lapin tilanne on surullinen. On selvää, että se on poikkeuksellinen ratkaisu valtakunnallisestikin, että yksityistetään sekä perus- että erikoissairaanhoidon. Ja on selvää, että terveysbisnes on aina kiinnostunut ja sijoittajat kiinnostuneet niistä aloista, jotka tuottavat voittoa, mutta niihin aloihin, missä se voitto olematonta tai jopa miinusmerkkistä, ei ole kiinnostusta. Kyllä tässä voi sanoa, että Mehiläinen tavoittelee selkeästi tätä päiväkirurgista toimintaa, joka on edullista tuottaa ja suht riskitöntä.

Tämän rajoittamislain osalta näen myös näin, että tämä 30 prosentin raja on täysin riittämätön ja voi johtaa, kuten edustaja Kiljunen täällä totesi, siihen, että näitä merkittäviä aloja voitaisiin ulkoistaa. Sen vuoksi on hyvä, että meidän esityksemme on, että tämä ulkoistamisen raja tiputettaisiin tuohon 15 prosenttiin. Ja olen samaa mieltä, että tämä laki tulisi saada mahdollisimman pian voimaan, ja olisi hyvä, että se tulisi voimaan tuolloin 1.1.2018.

Mutta toivon myös valtiovaltalta vielä toimia ja ministeri Saarikolta sen osalta, että kun Manninen ja Rask, aikaisemmat ministerit, ovat nyt tätä selvitystyötä tehneet, niin tässä voisi myös valtiovalta vastaan tulla, ettei tähän yksityistämiskäyttöön jouduttaisi.

15.24 Anders Adlercreutz r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Koko tälle Meri-Lappipaketille, koko sen tarpeelle, on olemassa aika selvät syyt. Toisaalta usko hallituksen sote-uudistukseen on selvästi loppumassa paitsi hallituksen sisällä myöskin sen ulkopuolella, toisaalta omasta erikoissairaanhoidosta on epävarmuutta. Paikalliset päättäjät haluavat ymmärrettävästi turvata palvelut omalla alueellaan. Useat asiantuntijatahothan ovat lausunto- ja esityksellään antaneet rajua kritiikkiä hallituksen uudelle valinnanvapausesitykselle, ja eilen julkaistun Valtiontalouden tarkastusviraston finanssipolitiikan valvonnan raportissa todetaan myöskin, että nämä 3 miljardin luvut säästöt tai kustannusten nousun pienennykset eivät näytä toteutuvan. Toinen syy, kuten hallintovaliokuntakin maltillisin sanankääntein totesi, on se, että päivystysasetus, jolla maakunnilta viedään viimeisetkin itsenäisyyden rippeet, on viety läpi ennen varsinaista sote-uudistusta.

On mielenkiintoista, että etenkin keskusta on valmis keskittämään ja ajamaan sairaalaverkon alas ennen kuin maakuntien ja sote-uudistuksen kohtalosta on vielä minkäänlaista varmuutta. Tätä epäluuloa sote-valmistelua kohtaan on enää vaikea korjata, mutta päivystys- ja keskittämislaki olisi vielä pysäytettävissä. Ilmeisesti hallituksenkin riveissä tähän on viime metreillä herätty. Ylen eilisten tietojen mukaan sosiaali- ja terveysministeri saat- taan vielä viime metreillä kajota vuoden vaihteessa voimaan tulevaan erikoissairaanhoidon keskittämisasiasetukseen. Ministeri Risikon johdolla on nyt ilmeisesti alettu tarkastelemaan lääkäreiden esille tuomaa ongelmaa, sitä, että keskussairaalaista häviää laajaan päivystykseen

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

vaadittava osaaminen, kun vaativia toimenpiteitä viedään yliopistosairaaloihin tehtäväksi. Samallahan kuitenkin näitten keskussairaaloiden pitäisi edelleen pystyä tarpeen tullen tekemään samoja hoitoja päivystyksessä.

Hallituksen tulisi nyt tässä samalla pysäyttää tämä pienten sairaaloiden anestesiaa vaativien leikkausten keskittäminen keskussairaaloihin. Kun itse kuulin näistä suunnitelmista, niin luulin, että kyseessä oli vahinko. Ei kai hallitus, jossa kokoomus on, halua viedä esimerkiksi hyvin toimivilta erikoistuneilta yksityisiltä leikkausyksiköiltä mahdollisuuksia toimia päivystysasetuksen voimaantulon jälkeen? Näin kuitenkin on käymässä, ellei tähän sitten puututa.

Arvoisa ministeri, päivystysuudistuksen eli sairaaloiden alasajon toimeenpano ja pienempien sairaaloiden leikkaustoiminnan keskittäminen tulisi keskeyttää, kunnes tiedämme, mitä hallituksen sote-uudistuksesta lopulta tulee, jos siitä jotain tulee. Se on paljon parempi tapa hoitaa tällaista ongelmaa kuin tällaisen pakkolain säätäminen. Eikö nyt olisi aika ottaa aikalisä ja keskeyttää tämä uudistus eli sairaaloiden alasajon täytäntöönpano?

Puhemies Maria Lohela: Ja tähän kohtaan ministeri Saarikon puheenvuoro, 3 minuuttia.

15.27 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin lausua eduskunnalle ja sen laajalle yhteisymmärrykselle tämän lain ympärillä lämpimät kiitokset. Hallituksen toive oli, että tämä laki kyettäisiin käsittelemään eduskunnassa ripeällä aikataululla johtuen siitä, että lain tarkoitus on taklata nimenomaan nyt syntyneitä akuutteja tilanteita, joissa kuntapäätäjät arvioivat palveluidensa järjestämisen ja tuottamistapaa yhteistyössä yksityisten toimijoiden kanssa, ja toisaalta myöskin siksi, että voisimme varmistaa järkevät ja kauaskantoiset ratkaisut, jotka liittyvät rakennusinvestointeihin erityisesti sairaanhoitopiirien osalta.

Voimassa on rajoittamislaki, ja nyt tämä täällä käsitellyssä oleva laki tiukentaa tuota entisestään. Ymmärrän myös opposition perusteet esittää vielä tätä hallituksenkin esitystä kriittisempää kantaa ja prosenttilukua rajoittamiselle, joka liittyy ulkoistuksiin. Hallituksessakin asiasta käytiin keskustelua, ja totesimme näin, että tämä luku on kuitenkin selkeä signaali jo itsessään siitä, että hallituksen tahtotila on kerrottu selkeästi ja sitä on vielä täydennetty muutamilla yksittäisillä virkamieskannanotoilla, jotka ovat liittyneet vaikkapa Siikalatvan tilanteeseen ja Mehiläis-yhteistyökuvioon.

Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroa ennen kaikkea myös siksi, että edellinen puhuja, RKP:n edustaja, nosti esiin niin kutsutun keskittämisasiäsetuksen, siis terveydenhuoltolain asetuksen sairaaloiden välisestä työnjaosta. Siihen liittyvän kivun ja vaikean päätöksenteon tunnistan voimakkaasti eri alueilta Suomesta, oli kysymys sitten aluesairaala- tai keskussairaalatason tai jopa yliopistollisten keskussairaaloiden välisestä työnjaosta. Näitä kaikkiahan tuo asetus ja terveydenhuoltolaki itsessään koskevat.

Ymmärsin, että viittasitte puheenvuorossanne ministeri Risikon eilisiin lausuntoihin, jotka liittyivät hänen vierailuunsa Joensuun keskussairaalassa. Tunnistan tuon tilanteen, jota hän uutisessaan kommentoi, enkä voi sitä hänen puolestaan muutoin kommentoida kuin toteamalla kaksi asiaa: tämä laki on vastuullani, ja toinen kohta, tämä laki on valtiovarainministeriön erityisessä seurannassa siksi, että sairaaloiden välisen työnjaon taustatekijöinä ovat ensinnäkin potilasturvallisuuden varmistaminen ja osaajien riittävyyden varmistaminen mutta myös hallitusohjelman 350 miljoonan säästökokonaisuus, ja siksi tuota lausuntoa on syytä arvioida myös siinä valossa, että hallituksen 4 miljardin säästökokonai-

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

suudesta yksi osa on sidottu tähän ratkaisuun. En halua avata tätä keskustelua tältä osin enempää, koska tunnistan, että keskustelussamme on rajoittamislaki, joka on asiana eri, mutta halusin tämän vahvistaa ja selkiyttää, että hallituksen pöydässä ei ole käynnissä keskustelua keskittämisesetuksen avaamisesta. Mutta meillä on perustettu kansallinen koordinaatioryhmä, jonka tehtävä on virkamies- ja asiantuntijapohjalta seurata, miten sairaalat eri puolilla Suomea onnistuvat tässä vaativassa tehtävässään jakaa tehtäviä, ennen kaikkea leikkauksia — niiden osaltahan tämä työnjako on nyt juuri se kriittisin kohta. Tuo työryhmä saa tehtäväkseen selvittää myös tämän Itä-Suomen asian, joka tässä keskustelussa nousi esille Risikkoon liittyvässä uutisoinnissa.

15.31 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä talossahan me korostamme kuntien itsehallintoa voimakkaasti. Tätä taustaa vasten oli jollakin tavalla koomista, kun muun muassa hallintovaliokunnan käsittelyssä todettiin, että itse asiassa meillä on kyseessä laki, jossa suojellaan kuntia kunnilta itseltään. Ehkä se on aika voimakas lausuma, mutta kun katsoo, minkälaisia ulkoistuspyrkimyksiä maassa eri puolilla on tapahtunut ja tapahtumassa, niin tämä lakiesitys on monella tavalla tarpeellinen ja tavoitteitten osalta perusteltu. Laki tarvitaan voimaan, totta kai, mahdollisimman nopeasti.

Täytyy tunnustaa tässä yhteydessä myös se, että poikkeuksellisesti tämän lain yhteydessä joudun sanomaan, että... No, muotoillaan näin päin: tämän lain osalta ymmärrän erittäin hyvin sitä vastalauseita, minkä oppositio on tällä kertaa tähän esitykseen tehnyt. [Jukka Gustafsson: Kiitoksia!]

15.32 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa puhemies! Kun terveydenhuoltolakia vajaa kymmenen vuotta sitten uudistettiin, ei varmaan kukaan, en ainakaan itse, osannut arvioida, että voisi käydä niin, että meillä ulkoistetaan kuntien tai kuntayhtymien toimesta terveydenhuollon palveluja siinä mitassa kuin tällä hetkellä tapahtuu. Ei myöskään sellainen ajatus tainnut tulla kenenkään mieleen, että joku pieni kunta voi perustaa yhdessä suuren yhtiön kanssa kauas sadan kilometrin päähän terveysaseman ja näin haalia asiakkaita ikään kuin bulvaanina tälle yhtiölle.

Tähän tilanteeseen on nyt kuitenkin sote-uudistuksen myötä tultu, ja valitettavasti tätä tietä on aika pitkälle kuljettu, kun siihen ei ole riittävän jämerästi osattu ennakolta puuttua. Viime heinäkuussa tänä vuonna hallitus lykkäsi sote-uudistusta vuodella eteenpäin, jolloin tällaiselle toiminnalle tuli uutta aikaa, ja selkeästi näkyy, että nämä markkinoilla toimivat suurfirmat käyttävät tätä nyt sisukkaasti hyväkseen ja etsivät jos jonkinlaisia porsaanreikiä, ja aina löytyy niitä, jotka tekevät yhteistyötä ja saavat siitä ainakin lyhytaikaista etua. Näin on tapahtunut Meri-Lapissa osaltaan ja ennen kaikkea Siikalatvan tapauksessa. Tiedämme, että kymmenien kuntien kunnanjohtajien pöydillä on suurten kansainvälisten yhtiöiden tarjouksia, joilla nämä yhtiöt tarjoutuvat ostamaan sosiaali- ja terveystoimen näiltä kunnilta ja takaamaan vuosiksi varsin hyvälle tasolle ne palvelut, jotka noissa kunnissa on. Tämä tietysti sitoo, ellei siihen puututa, sen tulevan maakunnan kädet niin, että yhdessä kunnassa on korkea palvelutaso ja muut kunnat ovat ehkä vaikeuksissa sen takia. Tämä on taustana tässä, varmaan kaikille tuttu asia. Tähän olisi tietysti pitänyt puuttua viimeistään viime heinäkuussa, kun jatkettiin tätä aikaa, mutta jo aikaisemminkin. No, puututtiinkin, mutta heikolla lailla. Nyt meillä on laki, joka on vahvempi keino, mutta ei varmastikaan tule olemaan riittävä, koska nämä ovat kyllä todella taitavia etsimään keinoja, joilla lopulta pääsevät käsiksi näihin miljardeihin, jotka terveystarpeilla ollaan nyt avaamassa

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

myös yksityisen voitontavoittelun puolelle. Samalla tietysti on kysymys kansalaisille tarvittoman tärkeistä peruspalveluista.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää 30 prosentin rajaa voimassa olevan 50:n sijaan. Suunta on oikea, mutta kyllä täytyy myöntää, että se on riittämätön. Siinä mielessä tämä opposition osan tekemä 15 prosentin raja on parempi, mutta törmäämme siihen, mistä tässä äsken kuultiin, eli kuntalaisten itsehallintoon, joka on perustuslaissa turvattu. Onko 15 prosenttia niin alhainen luku, kun rajoitetaan kunnan itsehallintoa näin voimakkaasti, että se olisi jo perustuslain vastaista? Sitä me emme varmaan saa nyt tässä yhteydessä tietää, mutta tätä voi epäillä. Siitä huolimatta itse katson, että tämä 15 prosenttia on kyllä tässä parempi turvaamaan niitä etuja, joita kokonaisuutena yhteiskunnalla on tässä valtavassa uudistuksessa.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kyllä nostaa esille myös tämän sote-kiinteistöjen kompensatiomallin, jonka hallitus on nyt päättänyt. Siinä on erityisesti kaksi ongelmaa, ja pyydän, että valiokunnassa otetaan ne huomioon. Ensinnäkin kunnan taloudellinen tila ei voi olla sellainen tekijä, joka määrittelee kompensaa­tion suuruuden, kun näitä tulevaisuudessa annetaan näistä kiinteistöistä. Toinen on se, että kiinteistöjen arviointi ei voi olla yksipuolisesti valtion hallussa, vaan siinä täytyy etsiä välimiesmenettelyn tyyppinen malli ja näin löytää oikeudenmukainen ratkaisu jokaisen kunnan osalta.

15.37 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kyllähän täällä kummalliseen tilanteeseen on jouduttu, kun tämä sote-uudistus on meillä täällä eduskunnassa tai oikeastaan hallituksen toimesta kestänyt jo aika kauan. Tilanne on ollut varsin sekava ja on edelleenkin sekava. Kunnissa ollaan ihan syystäkin huolissaan palveluiden säilymisestä alueilla, ja tämä tilanne on johtanut nyt siihen, että eri puolilla Suomea kunnissa tehdään epätoivoisia-kin ratkaisuja. Mielenkiintoista tässä tietysti on se, että keskustavetoisissa kunnissa pelätään keskustavetoisen hallituksen keskittämispäätöksiä.

Tämä on erittäin tärkeä hallituksen esitys, niin kuin tässä edellä on jo kuultu. Mutta edelleenkin tämä esityksen 30 prosentin raja mahdollistaa merkittävien toiminta-alueiden ulkoistamiset, ja se on mielestäni huolestuttavaa. Siitä syystä kannatan edustaja Kiljusen tekemää esitystä.

15.38 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö on kokonaisuudessaan tarpeellinen ja kannatettava hätäratkaisu tilanteessa, jossa sote-uudistuksen, voi sanoa, oikeastaan se kaikkein herkin ydin eli päivystystoiminnot, erikoissairaanhoido uhkaavat vaurioitua tämän sote-hämmennyksen vuoksi, joka kentällä vallitsee. Tässä on kyllä todettava, että hallitus teki virheen siinä, millä tavoin keskittämis- ja päivystyslaki ajoitettiin kesken sote-uudistuksen maakunnissa tapahtuvan valmistelun.

Tämä vastalauseen muutosesitys on mielestäni tarpeellinen ja hyvä, ja sitä myös kannatan ja sen puolesta äänestän.

15.39 Sirkka-Liisa Anttila kesk: Arvoisa puhemies! Täällä ministeri Saarikko jo hyvin kertoi tämän terveydenhuoltolain ja siihen liittyvän keskittämisasetuksen vaikutukset. Tähän liittyen meidän pitää nyt kysyä itseltämme, miksi me olemme nyt sitten tulleet tähän, että näitä rajoittamistoimia tarvitaan.

Kunnallinen itsehallinto on se, jonka tehtävänä on miettiä, miten kunnan peruspalvelut jatkossa turvataan, ja tätä taustaa vasten on ollut virhe antaa terveydenhuoltolaki ja siihen

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

liittyvä keskittämisasiasetus irrallaan sotesta. Minä ymmärrän, että se on annettu sen takia, että se on osa tätä 4 miljardin säästöpakettia, mutta siitä on aiheutunut tämä hämmennys tuolla kentällä ja siitä ovat aiheutuneet myöskin ne toimenpiteet, joita on nähty nyt sitten Meri-Lapissa ja Siikalatvalla. Kuntapäättäjän tehtävänä on huolehtia siitä, että kunnan elinvoima ja palvelut mahdollisimman hyvin säilyvät. Ja tämä luottamus on nyt valitettavasti ollut horjumassa.

Ministeri täällä totesi ihan oikein, että on perustettu kansallinen koordinaatioryhmä, joka seuraa tätä tilannetta muun muassa Meri-Lapissa. Nyt minä todella toivon, että tämä seurantaryhmä perehtyy siihen, mitä siellä kentällä todellisuudessa tapahtuu, mitä nämä tehdyt päätökset keskittämisasiasetuksen osalta vaikuttavat myöskin potilaiden palvelujen saatavuuteen, koska aluesairaaloista anestesiasissa tapahtuvan leikkaustoiminnan poissiirto lopettaa noin 10 prosenttia leikkauskapasiteetista ja missään ei tule lisää tilalle eli jonot lisääntyvät ja sitä kautta palvelujen saatavuus heikkenee. Ja totta kai se selittää sen, että sitä kautta sitten säästöjä syntyy. Toisekseen jatkossa pitää myöskin sitten seurata, niin kuin tällä on jo todettukin, miten toimii tämä suunniteltu kuntien kiinteistöjärjestely, ettei sitten siinä pelossa tehdä niitä ratkaisuja, että myydään niitä kiinteistöjä eteenpäin.

Kaiken kaikkiaan tärkeää on saada sote maaliin, mutta nyt pitää myöskin katsoa, mitkä ovat sen todelliset vaikutukset tämän keskittämisasiasetuksen osalta. [Vasemmalta: Hyvä puhe!]

15.41 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä on viitattu omaan kotiseutuuni, Kemin—Tornion alueeseen, niin koen velvollisuudeksi hieman kertoa siitä tilanteesta, miltä se siellä näyttää, vaikka tämä lainsäädäntö ei kyllä suoranaisesti liity siihen tilanteeseen, mikä siellä on, vaan tämä lakihan nauttii erittäin laajaa eduskunnan yksimielisyyttä lähestulkoon — lukuun ottamatta sitä, että oppositio haluaa vain vielä tiukemman version tästä. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ja syystä!] Juridinen tila on senkaltaisen, että kun meillä on ollut 20 sairaanhoitopiiriä ja meille tulevaisuudessa syntyy 18 maakuntaa, niin kaksi pienintä sairaanhoitopiiriä, Länsi-Pohja ja Itä-Savo, sulautuvat omiin maakuntiinsa, ja ne ovat ainoat maakunnat, joissa on kaksi keskussairaala, kaikissa muissa on yksi keskussairaala, ja tämä juridinen tila myös tulevaisuudessa pystytään kyllä hoitamaan. Kun koko kokonaisuus — sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen lait, maakuntalait — tulee hyväksyttyä ja sen jälkeen terveydenhuoltolakiin ne täytyy yhteensovittaa, siinä vaiheessa myös nämä kaksi maakuntaa voidaan näiden keskussairaaloiden osalta hoitaa, niin että tulevaisuudessakin siellä keskussairaalat on.

Tietenkin nyt akuutisti, kun seutukunnassa on tehty päätös, että he haluavat yhteisyrityksen perustaa — josta tulee siis varsin mittava, ei Suomessa ole aikaisemmin tällaista ulkoistamista tehty — toki olisi paikallaan ja hyvä ja oikeastaan tarpeellistakin, jos hallitus pystyy jo tässä vaiheessa antamaan signaalin, että tämänkaltaisen muutos on sitten mahdollinen, koska päätöksiä ei tietenkään yhteisyrityksen kanssa enää peruta, jos nimet pape-reihin laitetaan.

Mutta tässä keskustelussa on tärkeää erottaa ne julkisen talouden säästöt, 350 miljoonaa — jotka ovat erittäin vaikeita erikoissairaanhoidon osalta, mutta osana kokonaisuutta tietenkin niihinkin on sitouduttu, kun koetetaan laittaa valtiontaloutta kuntoon — ja sitten toinen kokonaisuus, joka on sosiaali- ja terveystalouden uudistus, jonka varmasti jokainen hallitus haluaisi tehdä. Näitä ei kannattaisi keskusteluissakaan sotkea keskenään.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

15.43 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun tätä keskustelua kuuntelee ja tätä keskustelua käydään, niin tämä on hyvin perusteltua, mutta tietysti tästä voi tulla sellainenkin olo jollekin, että olemme hyvinkin kriittisiä kaikkea yksityistä terveydenhuoltoa kohtaan. Näinhän ei tietenkään pidä olla, vaan sielläkin on hyviä toimijoita. Toki tietysti tällainen toiminta, mitä nyt tänä syksynä on nähty, aggressiivinen markkinoiden hakeminen tuolla pohjoisessa, niin Oulun seudulla kuin Kemini—Tornion seudulla, ei tämän alan toimijoille kyllä kunniaksi ole ja ei ole varmasti parantanut kyllä heidän kuvaansa suomalaisten ihmisten mielissä.

Meillä on kuitenkin hyviä kokemuksia näistä ulkoistuksista, ja ne ovat varmasti tuotaneet säästöjä joissakin kunnissa, mutta itse kyllä pidän paljon parempana sitä vaihtoehtoa, mitä nyt hallituskin on vienyt eteenpäin, että ihminen saisi niitä valintoja tehdä, ihminen saisi itse valita, mihin sote-keskukseen hän kirjautuu, ja sillä tavalla ei luotaisi semmoisia alueellisia monopoleja ja paikallisia monopoleja, vaan siellä voi olla vaikkapa Kemini kokoisessa tai Kauhavan kokoisessa kaupungissa kolme tai neljäkin eri toimijaa niin kuin nyt näyttää syntyvän, ja ihmiset voivat siinä tehdä valintoja. Itse vierastan vähän sellaista vaihtoehtoa, että annetaan veronmaksajien rahoilla rakennettu kokonaisuus kultalautasella jonkun yhden yhtiön käsiin ja vaihdetaan julkinen monopoli yksityiseen. Se ei varmaan ole järkevää. Myöskin kiinteistöleasing, kiinteistösijoittaja jollekin julkiselle rakennukselle ja elinkaarimalli niin terveydenhuoltoon kuin vaikka kouluhinkin ovat ihan hyviä ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Haluan myös todeta sen, että pidän erittäin hyvänä sitä, että tämän niin sanotun Paras-lain velvoitteita jatketaan ja se velvoittaa siihen asti, että sote- ja maakuntakuvio lähtee liikkeelle. Se on aivan järkevää, että tässä ei tule sitten mitään tarpeettomia hötkyilyjä ennen kuin maakunnat käynnistyvät.

15.45 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On erittäin hyvä, että tämä laki on tullut meille tänne eduskuntaan käsittelyyn, ja haluan lämpimästi kiittää ministeri Risikkoa [Eduskunnasta: Saarikkoa!] — anteeksi, ministeri Saarikkoa — siitä, että hän erittäin nopeasti on tuonut tämän lakiesityksen käsittelyyn. Ministeri Risikko on tähän aikaisemmin jo viitannut, ja nyt kuitenkin ministeri Saarikko on tänään hyvin kertonut tuossa omassa puheenvuorossaan, miksi tämä lakiesitys on täällä. Myöskin haluan kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa nopeasta käsittelystä, että tämä on nyt saatu täällä ensimmäiseen käsittelyyn, ja kun olen kuunnellut tätä keskustelua, niin hyvinkin yksimielisesti ollaan tämän hallituksen esityksen kannalla. Taas keskustellaan prosenttimäärästä, niin kuin jo tuossa aikaisemminkin tänään, ja saatetaan myöskin äänestää, joten olkoon tämä perjantaipäivä nyt sellainen prosenttipäivä ja äänestyspäivä.

Mutta kaiken kaikkiaan on erittäin hyvä, että laki etenee ripeästi, samoin myöskin se, että kiinnitetään siihen huomiota, että potilasturvallisuuden varmistamisen tulee olla ensi sijalla. Se on tärkeää, ja myöskin se, että maakunnissa erikoislääkärit turvataan tulevaisuudessa, on tärkeä asia. Kun rakennusinvestoinneista keskustellaan tässäkin yhteydessä, niin toivon, että nykyiset sote-kiinteistöt ovat käytössä sosiaali- ja terveyspalveluissa maakunnissa tulevaisuudessakin.

Kaiken kaikkiaan erittäin tärkeä asia on, että sote-uudistus saadaan vietyä myöskin nopeasti maaliin. Toivon, että meidän kaikkien yhteinen päämäärä on se.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

15.47 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn niihin arvioihin, että tämä nyt käsittelyssä oleva rajoituslaki on tarpeellinen, ellei jopa välttämätön. Tämä kehitys, mitä nyt viime kuukausina ja vuosina on tuolla kunnissa nähty, ei pelkästään näiden ulkoistusten mutta myöskin näiden kiinteistökauppojen suhteen, on aika kiivasta. Ja myönnän sen toki itsekin, että olen ollut kuntapäättäjän roolissa päättämässä kunnan sote-kiinteistöjen myymisestä yksityiselle toimijalle, joka on sitten taas yksittäisen kunnan ja kuntapäättäjän näkökulmasta siinä kohtaa ollut varmasti se ainoa oikea ratkaisu, ja tämän myös osoitti siellä meillä Saarijärvellä tehty lähestulkoon yksimielinen päätös.

Kun edustaja Anttila tässä aikaisemmin totesi kunnallisesta itsehallinnosta ja kuntien tekemistä ratkaisuksista liittyen nytten tähän päivystysasetukseen ja terveydenhuoltolakiin, niin olen taipuvainen ajattelemaan siinäkin samalla tavalla. Nythän näyttää siltä, kun näitä välttämättömiä säästöpäätöksiä olemme panneet toimeen ja myöskin siellä terveydenhuoltopuolella, sairaalapuolella olemme näitä joutuneet tekemään, niin ne vaikutukset nyt vaan sitten kohdistuvat nimenomaan aluesairaalapaikkakuntiin ja seutukaupunkeihin. Ja tietysti näin itsekin seutukaupunkikansanedustajana tämän kehityksen tunnistan ja sen kritiikin, mitä sitä vastaan on esitetty. Mutta tietenkin on erittäin tärkeää, nyt kun tähän on näitä tiettyjä säästöodotuksia sisään leivottu liittyen tähän terveydenhuoltolaki- ja päivystysasetukseen, että sitten myös ministeriön taholta tarkkaillaan näiden säästöjen toteutumista, ettei sitten pääse syntymään sellaista tilannetta, että voitaisiin sanoa, että sitä tarvittavaa ja oikeaa lopputulosta ei ole saavutettu.

15.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesityshän syntyy nyt siitä tarpeesta, jonka hallitus on itse luonut sillä, että koko Suomen kuntakenttä on pienessä sekaannuksessa, kun ei voi aivan tarkasti tietää ja sanoa, mitä tämä sote- ja hallintouudistus lopulta tuottaa. Nyt ollaan sitten siinä tilanteessa, että on pakko tehdä tällaista pikaturvaavaa lainsäädäntöä, jolla sitten ohjataan ikään kuin markkinoita. Ja tässä onkin nyt tämä iso ristiriita, että erityisesti kokoomus, joka kokee, että pitää vapauttaa suomalainen terveydenhuolto markkinoille, nyt yhtäkkiä rajoittaa markkinoita erikoislainsäädännöllä, että saatte ostaa, mutta ette saa ostaa näin paljoa, tai voitte ostaa vain tuon tai tuon yksikön. Toinen näkökulma on, että tässä hetkessä ei voi kyllä kuntapäättäjiä syyttää siitä, jos he ottavat ikään kuin ohjat omiin käsiinsä ja turvaavat oman palvelunsa, kun hallituksen esitykset ovat niin epäselviä.

Ja jos tämänpäiväinen alkoholilakipäätös jää voimaan — tässähän on vielä mahdollisuus, että se muuttuu, mutta jos se nyt sattuisi jäämään voimaan — niin sehän tarkoittaa, että sen jälkeen kaikki säästöt, joita on mietitty, valuvat hukkaan ja tulee lisälasku vielä. Eli koko sotenkin voisi periaatteessa haudata ja palata niin kuin normaaliin aikajärjestykseen ja sanoa kaikille kuntalaisille, että hyvää joulua, rauha maassa, kaikilla hyvä tahto — tosin vähän enemmän humalassa kuin aikaisemmin.

15.51 Matti Torvinen sin: Arvoisa rouva puhemies! Keskustelu on tärkeää, ja tässä asiassa keskustelu on aaltoillut laidasta laitaan. Ehkä keskeistä kuitenkin on se, että yhteisesti todetaan, että yhteiskunta oli yllättynyt siitä, että markkinavoimat lähtivät näin voimakkaasti liikkeelle haalimaan suomalaista sosiaali- ja terveydenhuoltoa omiin käsiinsä. Nyt on vain käynyt niin, että tavallaan hallituksessa, minun mielestäni sinisilmäisesti, uskottiin lojaliteettiin, mutta nämä aggressiiviset yritykset eivät sitä tehneet.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

Kun ajatellaan tuota Meri-Lapin tilannetta — eli nyt kun käsitellään käytännössä, kansankielellä, Lex Meri-Lappia — niin siellä Mehiläinen otti kyllä tilanteen niin haltuunsa, että ammattitaidottomia juristeja kunnissa vietiin kuin pässiä narusta ja heidän kyvyttömyytensä hallita sopimusoikeutta osoitettiin. Mieltikääpä sitä: ei mitään käytäntöjä vuokrista, eli kunnat määrittävät vuokran määrän, ja vastaavasti vastapuoli määrittää sen saman hinnan ylihinnaksi. Kaikki laitteet luovutetaan korvauksetta Mehiläisen käyttöön. Käytännössä on niin, että Mehiläinen ei edes pysty vastaamaan tuon sopimuksen sisällöstä. Ymmärrän siksi, että hallitus hätäntyi tavallisten ihmisten puolesta. Poliitikot joutuivat nyt siellä paikallisesti hieman luupin alle. Ja sanoisin näin, että yhteiskunnalla ja eduskunnalla pitää olla mahdollisuus päättää tällaisista laeista. Käytettiin Lex Kittilääkin, jossa todettiin, että kunnan päättäjät ovat eduskunnan mielestä toimineet kielteisellä tavalla. Nyt sitten on kysymyksessä Meri-Lapin alue, ja olen tässä selvittänyt, että tällä hetkellä muun muassa Sallassa tehdään samaa ja monilla muilla paikkakunnilla, ja olen selvittänyt sen, että niillä ulkoistetuilla vanhustenhoitopaikoilla on tuhannen euron kuukausivuokra. Tämä rajoituslaki tulee todella tarpeeseen.

15.53 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! En tässä nyt niin moittisi kunta-päättäjiä enkä moittisi myöskään elinkeinoelämää, vaan kyllä katseeni kääntyy tuonne hallituksen puoleen. Jos pasuuna antaa epäselvän äänen, niin eihän se armeija mene mihinkään suuntaan. Kyllä tässä on nyt niin kertakaikkista kyvyttömyyttä ja osaamattomuutta hallituksen sisällä näistä asioista kommunikoimisessa ja niiden selkeässä kuvaamisessa, että tulee sellainen tunne, että kohta hallitus ei itsekään oikein tiedä, mitä se tarkoittaa.

15.54 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan vain tähän aikakirjaan merkitä myös oman mielipiteeni hallintovaliokunnan jäsenenä. Se toki löytyy sieltä hallintovaliokunnan lausunnostakin. Mutta niin kuin tässä aikaisemmin todettiin, niin kunnat on ajettu sellaiseen tilanteeseen, jossa eduskunta joutuu kuntia suojelemaan heiltä itseltään. Tällainen käytännössä kunnallisen itsehallinnon vastainen toiminta ei kyllä nauti ainakaan henkilökohtaisesti minun luottamustani, mutta haluan sen sanoa tässä, ettei kyllä nauti hallituksen sote-valmistelu muiltakaan osin.

15.55 Antti Kurvinen kesk: Rouva puhemies! Mehän aina puhumme mielellämme näistä niin sanotuista juurisyistä. Se on sellainen vuoden muotisana. Varmaan Mitä missä milloin -kirjaankin päättyy tämä juurisyys. Jos ajatellaan tämän keskustelun juurisyitä, niin kylähän tietysti yksi on se, että meillä on erittäin paljon 70—80-luvulla rakennettuja rakennuksia, jotka eivät terveellisyydeltään, turvallisuudeltaan ja kaikilta vaatimuksiltaan täytä niitä nykyajan tarpeita. Siellä on meillä todellinen pommi tikittämässä ja osin jo räjähtänyt tuolla kunnissa ja kuntayhtymissä. Se on yksi tausta sille, että ratkaisuja näille kiinteistöille haetaan, niitä ulkoistetaan, myydään, tulee näitä uudentyyppisiä malleja. Sinänsä on tosi positiivista, että Sipilän hallitus on tämänkin asian ottanut oikein tosissaan muutenkin kuin juhlapuheissa. Nyt meillä on tämä valtioneuvoston terveet sisäilmat -työryhmä, joka pyrkii sitten pohtimaan, millä tavalla me saisimme nämä julkiset tilat kuntoon ja tämän homepommin ratkaistua.

Toinen juurisyys on se, minkä edustaja Laukkanen todella ansiokkaasti toi esille, eli nyt pitää lopettaa se söhrääminen. Meillä on edellinen vaalikausi meni käytännössä ihan

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

hukkaan. Me teemme nyt neljän vuoden aikana kahdeksan vuoden työt sen takia, että sini-punahallitus, jossa myös kristillisdemokraatit olivat mukana, ei kyennyt tätä asiaa kuntoon hoitamaan. Olen ihan täysin samaa mieltä kuin edustaja Laukkanen, että nyt pitää sote saada valmiiksi ja kaiken maailman tarpeeton jarruttaminen ja tällaisten 15 prosentin lisäesitysten tekeminen tässä perjantai-iltapäivänä kannattaa lopettaa, niin että se on jokainen viikko ja kuukausi varmuutta tuonne kentälle.

15.56 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kurvinen, viime kaudella tämä saatiin maaliin hyvässä yhteistyössä, mutta perustuslailliset ongelmat tulivat vastaan. Sen pohjalta kun olisi jatkettu, emme olisi tällaisissa ongelmissa, että tämän hallituksen toimesta kiinteistöbisnestä tehdään jo täyttä häkää, ja mitä muuta? — Kiitos.

15.57 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! Kyllähän tämä koko asia lähti raiteiltaan silloin 2015, kun kaksi toisiinsa kuulumatonta asiaa, valinnanvapaus ja maakuntamalli, lähdettiin koplaamaan toisiinsa. [Krista Kiuru: Näin on!] Se ajoi tämän koko uudistuksen raiteiltaan, se ajoi kunnat mahdottomaan tilaan, jossa tulevaisuudesta ei voi tietää, mitä tuleman pitää. Päivystysuudistus vielä pahensi tilannetta. Niin sanotut autonomiset maakunnat eivät saa itse edes päättää sairaalarakenteestaan, ja sitten sitä täällä korjataan ennen joulua, jotta mitään pahempaa ei tapahtuisi. On sinänsä hienoa ja solidaarista, että näinkin iso osa eduskunnasta on valmis korjaamaan hallituksen murheita, hallituksen mokia tässä asiassa, mutta ei pidä kieltää sitä asiaa, mistä tämä kaikki johtuu.

Yleiskeskustelu päättyi.

Puhemies Maria Lohela: Asian käsittely keskeytetään. Täysistunto keskeytetään, ja sitä jatketaan kello 16.15.

Täysistunto keskeytettiin kello 15.58.

Täysistuntoa jatkettiin kello 16.16.

Puhemies Maria Lohela: Nyt jatketaan tänään kello 15.58 keskeytettyä täysistuntoa.

Päiväjärjestyksen 3. asian yksityiskohtainen käsittely alkaa. Nyt käsitellään muutosehdotukset.

1. lakiehdotuksen 3 §

Anneli Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Esitän, että pykälä saa sen muodon, joka vastalauseessamme on.

Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kiljunen tekemää esitystä.

Pöytäkirja PTK 143/2017 vp

Puhemies Maria Lohela: Anneli Kiljunen on Aino-Kaisa Pekosen kannattamana ehdotanut, että pykälä hyväksytään vastalauseen mukaisena.

Selonteko hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Anneli Kiljusen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 78, ei 51, tyhjiä 3; poissa 67 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 182/2017 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on maanantaina 18.12.2017 klo12.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola